YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu kolmas jaosto)
22 päivänä lokakuuta 1996 *

Asiassa T-266/94,

Foreningen af Jernskibs- og Maskinbyggerier i Danmark, Skibsværftsforeningen, Tanskan oikeuden mukaan perustettu yhdistys, kotipaikka Kööpenhamina, omasta puolestaan ja toimien

Assens Skibsværft A/S:n, Tanskan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Assens (Tanska),

Burmeister & Wain Skibsværft A/S:n, Tanskan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Kööpenhamina,

Danyard A/S:n, Tanskan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Frederikshavn (Tanska),

Fredericia Skibsværft A/S:n, Tanskan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Fredericia (Tanska),

Odense Staalskibsværft A/S:n, Tanskan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Odense (Tanska),

Svendborg Værft A/S:n, Tanskan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Svendborg (Tanska),

Ørskov Christensens Staalskibsværft A/S:n, Tanskan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Frederikshavn (Tanska),

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

Aarhus Flydedok A/S:n, Tanskan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Århus (Tanska),

valtuuttamana asiamiehenä, edustajanaan asianajaja Jan-Erik Svensson, Kööpenhamina, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Philippe Dupont, 8—10 rue Mathias Hardt,

kantajina,

joita tukee

Tanskan kuningaskunta, asiamiehenään ulkoasiainministeriön osastopäällikkö Peter Biering, prosessiosoite Luxemburgissa Tanskan suurlähetystö, 4 boulevard Royal,

väliintulijana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Anders Christian Jessen ja Ben Smulders, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jota tukevat

Saksan liittotasavalta, asiamiehinään liittotasavallan talousministeriön Ministerialrat Ernst Röder ja saman ministeriön Oberregierungsrat Bernd Kloke, joita suullisessa käsittelyssä avustaa asianajaja Michael Schütte, Bryssel,

ja

MTW Schiffswerft GmbH (entinen Meerestechnik Werft), Saksan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Wismar (Saksa), edustajinaan asianajajat Hans-Jürgen Rabe ja Georg M. Berrisch, Hampuri, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto François Turk, 13 B avenue Guillaume,

väliintulijoina,

jossa kantajat vaativat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan 11.5.1994 tehdyn komission päätöksen, joka koski MTW Schiffswerft GmbH:lle (entinen Meerestechnik Werft) maksettavan valtion tuen toista erää,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. P. Briët sekä tuomarit B. Vesterdorf, P. Lindh, A. Potocki ja J. D. Cooke,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 14.5.1996 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskeva lainsäädäntö

1 Neuvosto antoi ETY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan d alakohdan (josta on tullut EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan e alakohta) ja 113 artiklan perusteella erityissääntöjä, jotka koskivat laivanrakennusteollisuudelle myönnettävien valtion tukien soveltuvuutta yhteismarkkinoille. Nämä säännöt ovat laivanrakennusteollisuudelle myönnettävästä tuesta 21 päivänä joulukuuta 1990 annetussa neuvoston direktiivissä 90/684/ETY (EYVL L 380, s. 27, jäljempänä seitsemäs direktiivi), sellaisena kuin se on muutettuna 20 päivänä heinäkuuta 1992 annetulla neuvoston direktiivillä 92/68/ETY (EYVL L 219, s. 54, jäljempänä direktiivi 92/68), 16 päivänä joulukuuta 1993 annetulla neuvoston direktiivillä 93/115/EY (EYVL L 326, s. 62, jäljempänä direktiivi 93/115) ja 19 päivänä joulukuuta 1994 annetulla neuvoston direktiivillä 94/73/EY (EYVL L 351, s. 10). Seitsemännessä direktiivissä tehdään ero tuotantotukien, joita kutsutaan toimintatuiksi ja joihin sovelletaan enimmäiskattoa, sekä Euroopan laivanrakennusteollisuudessa tehtävien toivottavien rakenteellisten uudistusten tukemiseen tarkoitettujen rakennemuutostukien välillä.

2 Komissio teki 25.5.1992 neuvostolle ehdotuksen direktiiviksi, jolla annettaisiin entisessä Saksan demokraattisessa tasavallassa sijaitsevia telakoita koskevia erityisiä siirtymäsäännöksiä. Ehdotukseen liittyi tiedote, jossa eriteltiin niitä syitä, joiden vuoksi oli tarpeen poikkeuksellisesti hyväksyä tavanomaisen katon ylittäviä toimintatukia Itä-Saksan laivanrakennusteollisuuden kannalta tarpeellisten rakenteellisten uudistusten helpottamiseksi (SEC(92) 991 lopull., jäljempänä 25.5.1992 annettu tiedonanto). Neuvosto antoi 20.7.1992 direktiivin 92/68.

3 Tällä direktiivillä seitsemännen direktiivin IV osastoon lisättiin 10 a artikla, joka kuuluu seuraavasti:

"1. Direktiivin II osastoa ei sovelleta 4 artiklan 6 ja 7 kohtaa lukuun ottamatta entisen Saksan demokraattisen tasavallan alueella 1.7.1990 toimineilla telakoilla vireillä oleviin laivan rakennus- ja muuntohankkeisiin.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen laivanrakennus- ja laivanmuuntotoimintaan myönnettyjä toimintatukia voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvina 31.12.1993 asti sillä edellytyksellä, että

a) ne tuet, jotka on tarkoitettu näiden telakoiden toiminnan jatkumisen edistämiseen tämän ajanjakson aikana, eivät ylitä enimmäiskattoa, joka on 36 prosenttia laivanrakennus- ja laivanmuuntotöistä rakenteellisten uudistusten jälkeen saadusta, kolmelta vuodelta lasketusta vuosittaisesta vertailuliikevaihdosta; nämä tuet on maksettava viimeistään 31.12.1993;

b) sopimuksille, jotka on tehty 1.7.1990 ja 31.12.1993 välisenä aikana, ei myönnetä muuta tuotantotukea;

c) Saksan hallitus ryhtyy komission hyväksymän aikataulun mukaisesti ja joka tapauksessa ennen 31.12.1995 toimenpiteisiin 1.7.1990 olleen, 545 000 bruttorekisteritonnin suuruisen nettokapasiteetin todelliseksi ja peruuttamattomaksi vähentämiseksi 40 prosentilla — — ;

d) Saksan hallitus osoittaa komissiolle riippumattoman laskentatoimen asiantuntijan laatimien vuosittain annettavien kertomusten avulla, että maksettuja tukia käytetään yksinomaan entisen Saksan demokraattisen tasavallan alueella sijaitsevien telakoiden toimintaan; ensimmäinen kertomus on toimitettava komissiolle viimeistään helmikuun 1993 loppuun mennessä.

3. Komissio vakuuttaa, että tässä artiklassa tarkoitetut tuet eivät vaikuta kaupankäyntiin yhteisen edun vastaisella tavalla." *

Oikeudenkäynnin perustana olevat tosiseikat

4 MTW Schiffswerft GmbH -yhtiö (jäljempänä MTW), jonka kotipaikka on Wismar (Saksa), harjoittaa telakkatoimintaa entisen Saksan demokraattisen tasavallan alueella. Tämä telakka yksityistettiin myymällä se 11.8.1992 Bremer Vulkan AG:lle. Saksan hallitus ilmoitti komissiolle 2.10.1992 päivätyllä kirjeellä mainittua telakkaa koskevasta tukihankkeesta.

* Tässä ja jäljempänä tuomiossa esitetyt lainaukset direktiivistä 92/68/ETY suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

5 Komission toimittamien tietojen mukaan toimintatukihanke oli määrältään 597,2 miljoonaa Saksan markkaa (DEM) (80,7 miljoonaa DEM, jolla maksettiin 40 prosenttia vanhoista veloista, 57,7 miljoonaa DEM pääomasijoituksena ja 458,8 miljoonaa DEM rakenteellisten uudistusten aikana syntyvien tappioiden kattamiseen).

6 Komissio lähetti 30.10.1992 Saksan viranomaisille kirjeen, jossa se pyysi lisätietoja. Nämä toimitettiin komissiolle suullisesti 2.12.1992 pidetyssä kokouksessa ja tämän jälkeen kirjallisesti 4.12.1992.

7 Tällä välin komissio oli pyytänyt A & P Appledore International -nimistä konsulttitoimistoa (jäljempänä Appledore) tutkimaan komissiolle ilmoitetut, MTW:tä ja muita itäsaksalaisia telakoita koskevat investointihankkeet ja laskemaan niiden vaikutukset kapasiteettiin. Appledore totesi ensimmäisessä komissiolle 4.12.1992 lähetetyssä kertomuksessa, että MTW:lle vahvistettua 100 000 brt:n (bruttorekisteritonni, "compensated gross tonnage") rajaa oli noudatettu.

8 Komissio päätti 23.12.1992 pidetyssä kokouksessa hyväksyä MTW:lle myönnetyn 191,2 miljoonan DEM:n suuruisen toimintatuen ensimmäisen erän maksamisen. Tästä päätöksestä (jäljempänä ensimmäinen päätös tai 23.12.1992 tehty päätös) ilmoitettiin Saksan hallitukselle 6.1.1993 päivätyllä kirjeellä.

9 Komissio esitti 1.4.1993 toisen kertomuksen, joka koski uusissa Saksan osavaltioissa suoritettavien yksityistämisten valvontaa. Tästä kertomuksesta ilmenee erityisesti, että Saksan hallitus oli poikkeussääntelyn hyväksymisen yhteydessä suostunut ryhtymään ennen vuoden 1995 loppua todellisiin ja peruuttamattomiin toimenpiteisiin laivanrakennuskapasiteetin vähentämiseksi 40 prosentilla verrattuna vuoden 1990 545 000 brt:hen. Saksan hallitus esitti seuraavan taulukon valtamerialusten tulevan rakennuskapasiteetin jakautumisesta uusien osavaltioiden telakoiden kesken:

	Kapasiteetti vuonna 1990 (brt)	Tuleva kapasiteetti (brt)	Muutos
MTW	87 275	100 000	+ 12 725
WW	133 804	85 000	- 48 804
PW	0	35 000	+ 35 000
VW	183 030	85 000	- 98 030
EWB	38 228	22 000	- 16 228
NW	97 042	0	- 97 042
RSW	5 662	0	- 5 662
Yhteensä	545 041	327 000	- 218 041

10 Edellä mainitusta 1.4.1993 annetusta kertomuksesta käy myös ilmi, että Appledore oli arvioinut kolmen yksityistetyn telakan MTW:n, WW:n ja PW:n kapasiteetin investointihankkeiden perusteella. Appledorin mukaan kapasiteetille sovitut katot (ks. edellä oleva taulukko) eivät todennäköisesti ylittyisi näillä kolmella telakalla tuotantolaitoksissa ilmenneiden, tuotantokapasiteettiin liittyneiden teknisten ongelmien vuoksi.

11 Komission toimittamien tietojen mukaan Saksan viranomaiset lähettivät komissiolle maaliskuun 1993 aikana seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan d alakohdassa tarkoitetuista kertomuksista (jäljempänä spill-over-kertomus) ensimmäisen, jonka oli laatinut C & L Treuarbeit Deutsche Revision ja joka käsitti 1.11.1992 ja 28.2.1993 välisen ajanjakson.

12 Komissiolle lähetettiin muita spill-over-kertomuksia 11.10.1993, 14.12.1993 ja 2.2.1994. Koko vuotta 1993 koskeva Spill-over-kertomus annettiin komissiolle 16.3.1994.

13 Vuoden 1993 elokuun alussa Saksan viranomaiset ilmoittivat komissiolle, että MTW valmisteli telakan siirtohanketta sen vuoksi, että telakan sijaintipaikan maaperä oli laadultaan sellaista, että yksityistämistä koskevassa sopimuksessa tarkoitetuntyyppisen telakan rakentaminen olisi todennäköisesti mahdotonta. Komissio piti kokouksen 19.8.1993 Saksan viranomaisten ja 18.10.1993 Tanskan teollisuusministeriön edustajien ja kantajien kanssa selvittääkseen suunnitellun siirron mahdollisia vaikutuksia.

14 Komissio pyysi 27.10.1993 Saksan viranomaisia ilmoittamaan virallisesti telakan siirtohankkeesta. Tästä ilmoitettiin 5.11.1993 päivätyllä kirjeellä. Siirtohankkeesta neuvoteltiin tämän jälkeen jäsenvaltioiden edustajien kanssa 3.12.1993 pidetyssä kokouksessa.

15 Komissio ilmoitti 15.12.1993 päivätyllä kirjeellä Saksan hallitukselle, ettei komissio voinut tehdä toista tukierää koskevaa päätöstä ennen 31.12.1993.

16 Telakan siirron vaikutuksia koskevia neuvotteluja jatkettiin vuoden 1994 ensimmäisten kuukausien aikana ja jäsenvaltioiden kanssa järjestettiin toinen kokous 7.2.1994. Saksan viranomaiset ilmoittivat 29.4.1994, että telakan siirtohankkeesta oli luovuttu. Komissio päätti 11.5.1994 pidetyssä kokouksessaan hyväksyä tuen toisen, 406 miljoonan DEM:n suuruisen erän maksamisen siten, että 220,8 miljoonaa maksettiin käteisenä, koska seitsemännen direktiivin 10 a artiklasta ilmenevät edellytykset täyttyivät.

17 Komissio antoi samana päivänä 11.5.1994 tehtyä päätöstä (jäljempänä riidanalainen päätös) koskevan lehdistötiedotteen. Komissio ilmoitti 18.5.1994 päivätyllä kirjeellään Saksan hallitukselle tälle osoitetusta päätöksestään.

Oikeudenkäynti ja asianosaisten vaatimukset

18 Tässä tilanteessa kantajat nostivat 20.7.1994 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen jättämällään kirjelmällä nyt esillä olevan kanteen.

19 Kantajat vaativat 4.10.1994 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen toimittamallaan asiakirjalla, että oikeudenkäyntikielenä käytettäisiin tanskan sijasta englantia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antoi 8.11.1994 antamallaan määräyksellä asianosaisille luvan käyttää oikeudenkäynnissä englannin kieltä.

20 MTW jätti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 8.12.1994 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen komission vaatimuksia. Laajennetun toisen jaoston puheenjohtaja hyväksyi väliintulohakemuksen 10.3.1995 antamallaan määräyksellä.

21 Saksan liittotasavalta jätti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 16.12.1994 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen komission vaatimuksia. Laajennetun toisen jaoston puheenjohtaja hyväksyi väliintulohakemuksen 10.3.1995 antamallaan määräyksellä.

22 Tanskan kuningaskunta jätti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 20.12.1994 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen kantajien vaatimuksia. Laajennetun toisen jaoston puheenjohtaja hyväksyi väliintulohakemuksen 10.3.1995 antamallaan määräyksellä.

23 Kantajat jättivät ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 17.2.1995 erillisellä asiakirjalla hakemuksen, jossa ne työjärjestyksen 70 ja 114 artiklan mukaisesti vaativat yhtäältä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määrää komission esittämään tiettyjä sellaisia asiakirjoja, joiden katsottiin olevan asian tosiseikkojen selventämisen kannalta keskeisiä ja tarpeellisia, ja toisaalta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määrää, että asiantuntijan oli tutkittava ne komission

menettelytavat, joita se oli käyttänyt tarkistaessaan sen, että kapasiteettia vähennettiin seitsemännen direktiivin 10 a artiklan mukaisesti. Kantajat vaativat seuraavien asiakirjojen esittämistä: 1) Saksan viranomaisten 2.10.1992 lähettämä ilmoitus ja 4.12.1992 päivätty kirje, jolla nämä olivat täydentäneet ilmoitusta, 2) seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan d alakohdassa tarkoitetut spill-over-kertomukset, 3) tuen toisen erän maksamista koskevat asiakirjat ja erityisesti Saksan viranomaisten 2.2.1994 päivätty kirje, 4) Saksan hallituksen 24.7.1992 päivätty kirje, jossa se oli vahvistanut sitoutuneensa vähentämään tosiasiallisesti ja peruuttamattomasti 40 prosenttia kapasiteettia asetetussa määräajassa seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisesti, ja 5) Saksan hallitukselle lähetetty, 15.12.1993 päivätty komission kirje.

24 Komissio jätti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 11.4.1995 asiakirjan, jossa se vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta hylkäämään kantajien esittämän asian selvittämistoimia koskevan vaatimuksen muilta paitsi niiltä osin kuin siinä oli kysymys 15.12.1993 päivätystä, mainitun asiakirjan liitteenä olleesta komission kirjeestä.

25 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehotti 30.5.1995 komissiota esittämään tuen toisen erän maksamista koskevan, Saksan viranomaisten 2.2.1994 päivätyn kirjeen. Komissio esitti tämän kirjeen 27.6.1995.

26 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti 19.9.1995 siirtää esittelevän tuomarin laajennettuun kolmanteen jaostoon, ja asia annettiin tämän vuoksi tämän jaoston käsiteltäväksi.

27 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu kolmas jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ilman edeltäviä asian selvittämistoimia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehotti kuitenkin 18.3.1996 päivätyllä kirjeellä asianosaisia toimittamaan tiettyjä asiakirjoja ja vastaamaan tiettyihin kysymyksiin kirjallisesti sekä istunnossa. Kantajat vastasivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kirjaamoon 1.4.1996 jätetyllä kirjeellä. Komissio vastasi kysymyksiin kirjaamoon 23.4.1996 jätetyllä kirjeellä ja esitti pyydetyt asiakirjat.

28 Asianosaiset esittivät suulliset lausumansa ja vastauksensa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin 14.5.1996 pidetyssä istunnossa.

29 Kantajat vaativat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa kokonaan tai osittain 11.5.1994 tehdyn, MTW:lle myönnetyn tuen toisen erän maksamista koskevan komission päätöksen;

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut tässä oikeusasteessa;

— velvoittaa väliintulija MTW:n vastaamaan väliintulostaan aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista.

30 Vastaaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen;

— velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

31 Väliintulija Tanskan kuningaskunta vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumoaa 11.5.1994 tehdyn, MTW:lle myönnetyn tuen toisen erän maksamista koskevan komission päätöksen.

32 Väliintulija Saksan liittotasavalta vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkää kanteen.

33 Väliintulija MTW vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen;

— velvoittaa kantajat korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien väliintulijan kulut.

Tutkittavaksi ottaminen

Asianomaisten väitteet ja niiden perustelut

34 Väliintulija MTW kysyy, voidaanko siinä kanteessa lueteltuja kahdeksaa tanskalaista laivatelakkaa pitää kantajina tässä oikeudenkäynnissä. Ottaen huomioon, että kannekirjelmässä ei selkeästi mainita kantajaa, MTW väittää, että työjärjestyksen 44 artiklan 6 kohdasta voidaan tehdä se vastakohtaispäätelmä, että kanne olisi jätettävä tutkimatta ainakin laivatelakoiden osalta.

35 Mikäli ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kuitenkin katsoisi, että kanteen ovat nostaneet yhdistys ja kahdeksan laivatelakkaa yhdessä, näiden kanne olisi jätettävä tutkimatta, koska ne eivät ole osoittaneet osallistuneensa hallinnolliseen menettelyyn (asia 169/84, Cofaz ym. v. komissio, tuomio 28.1.1986, Kok. 1986, s. 391). Lisäksi tanskalaiset laivatelakat eivät väliintulijan mukaan ole esittäneet yhtään sellaista erityistä perustetta, joka olisi koskenut niitä vaikutuksia, joita kyseisellä valtion tuella olisi näiden laivatelakoiden markkina-asemaan.

36 Kantajat korostavat ensiksi, että kannekirjelmän tanskankielisestä versiosta käy selkeästi ilmi, että kantajana on tanskalainen laivatelakoiden yhdistys omissa nimissään ja kannekirjelmässä mainittujen laivatelakoiden nimissä. Ne väittävät, että MTW:llä ei väliintulijana ole työjärjestyksen 116 artiklan 3 kohdan ja EY:n

tuomioistuimen perussäännön 37 artiklan kolmannen kohdan ja 46 artiklan mukaan oikeutta esittää oikeudenkäyntiväitettä, koska vastaaja ei ollut vastustanut kanteen tutkimista (asia C-313/90, CIRFS ym. v. komissio, tuomio 24.3.1993, Kok. 1993, s. I-1125, 20—22 kohta ja asia C-225/91, Matra v. komissio, tuomio 15.6.1993, Kok. 1993, s. I-3203).

37 Kantajat katsovat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei pidä omasta aloitteestaan jättää kannetta tutkimatta, koska MTW on ottanut esille tutkimatta jättämistä koskevan kysymyksen hyvin myöhäisessä oikeudenkäynnin vaiheessa. Joka tapauksessa vaatimus on hylättävä siltä osin kuin siinä vaaditaan osittaista tutkimatta jättämistä ottaen huomioon, että yhdistyksen nostaman kanteen tutkittavaksi ottamista ei ollut vastustettu ja että kyse on yhdestä ja samasta kanteesta (em. asiassa CIRFS ym. v. komissio annettu tuomio). Tanskalaiset telakat ovat kantajien mukaan MTW:n kilpailijoita ja valtion tuki muuttaa riittävästi niiden markkina-asemaa, kuten kannekirjelmässä on selkeästi ja täsmällisesti esitetty. Kantajat täyttävät siis kanneoikeudelle asetetut edellytykset (em. asioissa Cofaz ym. v. komissio ja Matra v. komissio annetut tuomiot).

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

38 Siltä osin kuin on kysymys MTW:n oikeudesta esittää väliintulijana oikeudenkäyntiväite, on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 37 artiklan kolmannessa kohdassa, jota sovelletaan mainitun perussäännön 46 artiklan ensimmäisen kohdan perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa vireillä olevaan oikeudenkäyntiin, määrätään, että väliintulokirjelmässä saadaan esittää vain jonkun asianosaisen vaatimuksia tukevia vaatimuksia. Lisäksi työjärjestyksen 116 artiklan 3 kohdan mukaan väliintulijan on hyväksyttävä asia sellaisena kuin se on väliintulohetkellä.

39 Tästä seuraa, että MTW:llä ei ole oikeutta esittää kanteen osittaista tutkimatta jättämistä koskevaa oikeudenkäyntiväitettä ja että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei tarvitse tutkia tämän vaatimuksen tueksi esitettyjä perusteluja (em. asia CIRFS ym. v. komissio, tuomion 22 kohta).

40 Työjärjestyksen 113 artiklan perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi kuitenkin milloin tahansa omasta aloitteestaan tutkia, onko asia jätettävä tutkimatta ehdottoman prosessinedellytyksen puuttumisen vuoksi.

41 Aluksi on todettava, että ottaen huomioon sen kannekirjelmän, jolla asia pantiin vireille tässä oikeusasteessa, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin annetut vastaukset, kantajina ovat Foreningen af Jernskibs- og Maskinbyggerier i Danmark, Skibsværftsforeningen (tanskalaisten laivatelakoiden yhdistys, jäljempänä Skibsværftsforeningen) omissa nimissään ja seuraavien tanskalaisten laivatelakoiden valtuuttamana: Assens Skibsværft A/S, Burmeister & Wain Skibsværft A/S, Danyard A/S, Fredericia Skibsværft A/S, Odense Staalskibsværft A/S, Svendborg Værft A/S, Ørskov Christensens Staalskibsværft A/S, ja Aarhus Flydedok A/S. Skibsværftsforeningenin tehtäviin kuuluu sen sääntöjen mukaan muun muassa laivanrakennusalan edustaminen Tanskassa ja ulkomailla.

42 Toisin kuin MTW ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kannekirjelmä on tässä suhteessa työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan mukainen.

43 Tämän jälkeen on syytä muistuttaa, että EY:n perustamissopimuksen (jäljempänä perustamissopimus) 173 artiklan neljännen kohdan mukaan luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi nostaa kanteen hänelle osoitetusta päätöksestä tai päätöksestä, joka siitä huolimatta, että se on annettu asetuksena tai toiselle henkilölle osoitettuna päätöksenä, koskee ensin mainittua henkilöä suoraan ja erikseen. Nyt esillä olevassa asiassa on kysymys Saksan hallitukselle osoitetusta päätöksestä.

44 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan muut henkilöt kuin ne, joille päätös on osoitettu, voivat väittää, että päätös koskee heitä erikseen, vain siinä tapauksessa, että se kohdistuu heihin heidän erityislaatuisen asemansa vuoksi tai sen vuoksi, että he tosiasiallisesti ovat sellaisessa asemassa, joka erottaa heidät kaikista muista henkilöistä ja jonka vuoksi heidät voidaan yksilöidä samalla tavalla kuin päätöksen kohde (asia 25/62, Plaumann v. komissio, tuomio 15.7.1963, Kok. 1963, s. 197 ja 223; asia T-435/93, ASPEC ym. v. komissio, tuomio 27.4.1995, Kok. 1995, s. II-1281, 62 kohta ja asia T-398/94, Kahn Scheepvaart v. komissio, tuomio 5.6.1996, Kok. 1996, s. II-477, 37 kohta).

45 On korostettava, että komissio on tehnyt riidanalaisen päätöksen perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrätyn edeltävän menettelyn aikana. Kun otetaan kuitenkin huomioon, että kantajat eivät ole vaatineet riidanalaisen päätöksen kumoamista sillä perusteella, että komissio olisi laiminlyönyt velvollisuutensa aloittaa mainitun artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely tai sillä perusteella, että

tämän viimeksi mainitun määräyksen mukaisia menettelyllisiä takeita olisi loukattu (asia C-198/91, Cook v. komissio, tuomio 19.5.1993, Kok. 1993, s. I-2487, ja em. asiassa Matra v. komissio annettu tuomio), pelkästään se seikka, että kantajia voidaan pitää 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuina, "joita asia koskee", ei riitä siihen, että kanne voitaisiin ottaa tutkittavaksi. Tämän vuoksi on tutkittava, kohdistuuko riidanalainen päätös kantajiin siten, että ne on muiden seikkojen perusteella mahdollista yksilöidä samalla tavalla kuin päätöksen kohde edellä mainitussa asiassa Plaumann tarkoitetuin tavoin.

46 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa asiakirjoista ilmenevän, että ainakin kaksi kantajina olevista tanskalaisista laivatelakkayhtiöistä, nimittäin Danyard A/S ja Odense Staalskibsværft A/S, ovat MTW:n suoria kilpailijoita tai ovat sen kilpailijoita sen jälkeen kun viimeksi mainitun rakenteelliset uudistukset on saatettu päätökseen. MTW on itsekin myöntänyt olevansa näiden kahden laivatelakan suora kilpailija nyt ja erityisesti tulevaisuudessa, kun uusi kuivatelakka saadaan valmiiksi. Väliintulija MTW rakentaa nykyisin Danyard A/S:n tavoin keskikokoisia öljynkuljetusaluksia, irtolastialuksia (bulk carriers) ja säiliörahtialuksia, joiden kantavuus voi olla jopa 40 000 brt. MTW:n toimittamien tietojen mukaan se kykenee uusien laitostensa myötä rakentamaan hyvin suuria rahtialuksia (jäljempänä öljynkuljetusalukset tai E3-tyyppiset alukset), joiden kantavuus voi olla 300 000 brt, ja säiliörahtialuksia. Tällä tuotesarjalla MTW toimii toimittamiensa tietojen mukaan tulevaisuudessa samoilla markkinoiden osa-alueilla kuin Odense Staalskibsværft A/S. Asiakirjoista käy myöskin ilmi, että yhteisössä on hyvin vähän sellaisia laivatelakoita, jotka rakentavat tai kykenevät nykyisellään rakentamaan E3-tyyppisiä öljynkuljetusaluksia, kuten muun muassa Odense Staalskibsværft. Lisäksi tämän viimeksi mainitun telakan tuotantolaitoksia on hallinnollisen menettelyn aikana useaan otteeseen verrattu MTW:n tuotantolaitoksiin arvioitaessa MTW:n tulevaa kapasiteettia.

47 Vaikka pelkästään se seikka, että toimenpide on omiaan vaikuttamaan kilpailutilanteeseen markkinoilla, ei voi olla riittävä peruste sille, että toimenpiteen voitaisiin katsoa koskevan suoraan ja erikseen kaikkia niitä taloudellisia toimijoita, jotka ovat jonkinlaisessa kilpailutilanteessa toimenpiteen kohteena olevan taloudellisen toimijan kanssa (yhdistetyt asiat 10/68 ja 18/68, Eridania ym. v. komissio, tuomio 10.12.1969, Kok. 1969, s. 459, 7 kohta), asiakirjoihin sisältyvistä selvityksistä käy kuitenkin ilmi (ks. ed. kohta), että riidanalainen valtion tuki saattaisi vaikuttaa

oleellisesti kantajayhtiöiden Danyard A/S:n ja Odense Staalskibsværft A/S:n markkina-asemiin. Nämä yhtiöt ovat siis sellaisessa erityislaatuisessa kilpailutilanteessa, joka erottaa ne valtion tuen osalta kaikista muista taloudellisista toimijoista (em. asia ASPEC ym. v. komissio, tuomion 70 kohta).

48 Tässä tilanteessa on katsottava, että riidanalainen päätös koskee Danyard A/S:ää ja Odense Staalskibsværft A/S:ää erikseen.

49 Sen kysymyksen osalta, koskeeko riidanalainen päätös näitä kahta laivatelakkaa myös suoraan, voidaan todeta, että tällä päätöksellä ei voida vaikuttaa näiden laivatelakoiden etuihin, ellei Saksan hallitus ole ryhtynyt täytäntöönpanoa koskeviin toimiin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa kuitenkin, että Saksan hallitus on jo 30.12.1993 maksanut käteisellä osan riidanalaisen tuen toisesta erästä Commerzbankissa ja Dresdner Bankissa oleville suljetuille tileille odottaessaan komission hyväksymistä. Tämän vuoksi Saksan viranomaisten halusta myöntää kyseinen tuki ei voi olla epäilyksiä. Näin ollen on todettava, että riidanalainen päätös koskee edellä mainittuja kahta laivatelakkaa suoraan (ks. asia 11/82, Piraiki-Patraiki ym. v. komissio, tuomio 17.1.1985, Kok. 1985, s. 207).

50 Danyard A/S:n ja Odense Staalskibsværft A/S:n valtuuttaman Skibsværftsforeningenin nostama kanne on otettava tutkittavaksi, koska näiden kahden laivatelakan nostamien kanteidenkin osalta olisi näin meneteltävä (yhdistetyt asiat T-447/93, T-448/93 ja T-449/93, AITEC ym., tuomio 6.7.1995, Kok. 1995, s. II-1971, 59—62 kohta).

51 Koska kysymyksessä on yksi ja sama kanne, ei ole aihetta tutkia, onko muilla kannekirjelmässä mainituilla laivatelakoilla ja omissa nimissään toimivalla tanskalaisten laivatelakoiden yhdistyksellä asiavaltuus (em. asia CIRFS ym. v. komissio, tuomion 31 kohta).

52 Edellä esitetystä seuraa, että kanne tutkitaan.

Pääasia

53 Kantajat vetoavat kanteensa tueksi kolmeen kanneperusteeseen, joista ensimmäinen liittyy komission puuttuvaan toimivaltaan hyväksyä tuen toinen erä määräajan ylittämisen vuoksi, toinen seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdassa säädettyjen edellytysten rikkomiseen ja kolmas olennaisten menettelymääräysten rikkomiseen. Tanskan hallituksen esittämä kanneperuste koskee "avoimuusperiaatteen" loukkaamista.

Puuttuvaa toimivaltaa määräajan ylittämisen vuoksi koskeva kanneperuste

Kanneperusteen tutkittavaksi ottaminen

— Asianosaisten esittämät perustelut

54 Väliintulija MTW väittää, että nyt esillä olevaa kanneperustetta ei voida tutkia. Se väittää, että peruste liittyy menettelysäännön rikkomiseen, eli siihen, että komissio ei ollut noudattanut sitä määräaikaa, joka päättyi 31.12.1993 ja jonka kuluessa komission piti seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan mukaan tehdä päätös. Oikeuskäytännön mukaan tämä peruste voidaan tutkia vain siinä tapauksessa, että menettely olisi näiden säännönvastaisuuksien puuttuessa johtanut toiseen lopputulokseen tai jos sen säännöksen tarkoituksena, jota väitetään rikotun, olisi ollut kantajien oikeudellisesti suojattujen intressien suojeleminen (asia 37/72, Marcato v. komissio, tuomio 15.3.1973, Kok. 1973, s. 361, 6 kohta; asia 30/78, Distillers Company v. komissio, tuomio 10.7.1980, Kok. 1980, s. 2229, 26 kohta ja em. asia Cofaz ym. v. komissio, tuomion 23 kohta ja sitä seur. kohdat). Kantajat eivät MTW:n mukaan olleet kuitenkaan osoittaneet, että tilanne oli tällainen.

55 Kantajat kiistävät nämä väitteet. Yhtäältä on todennäköistä, että komission päätös olisi ollut erilainen, jos menettelysääntöjä ei olisi rikottu. Toisaalta ja joka tapauksessa kantajilla oli perusteltu intressi saattaa nämä perustelut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tutkittaviksi. Pelkkä mahdollisuus, että perustelut osittain hylättäisiin, ei kantajien mukaan ole peruste tutkimatta jättämiselle.

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

56 Kantajien esittämä kanneperuste koskee komission puuttuvaa toimivaltaa. Jos tämä peruste hyväksyttäisiin, se aiheuttaisi perustamissopimuksen 173 artiklan toisen kohdan mukaisesti päätöksen kumoamisen.

57 Kantajina ovat samanaikaisesti sekä sellainen tanskalainen yhdistys, johon kuuluvat tärkeimmät tanskalaiset laivatelakat, että kahdeksan laivatelakkatoimintaa harjoittavaa yhtiötä, joista vähintään kaksi on suorassa kilpailutilanteessa riidanalaisen tuen saajan kanssa. MTW ei voi kiistää sitä, etteikö mainituilla kantajilla olisi intressiä vedota tähän perusteeseen ja saattaa komission toimivallan laajuus tuomioistuimen valvonnan piiriin.

58 Tästä seuraa, että peruste tutkitaan.

Kanneperusteen perusteltavuus

— Asianosaisten esittämät perustelut

59 Kantajat väittävät, että komissio hyväksyi valtion tuen ajankohtana, jolloin se ei ollut tähän toimivaltainen, koska riidanalainen päätös oli tehty seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdasta ilmenevän, 31.12.1993 päättyneen määräajan jälkeen ja myös mainitun direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan a alakohdassa tuen maksamiselle vahvistetun määräajan jälkeen. Näin toimien komissio oli ylittänyt toimivaltansa määräajan ylittämisen vuoksi.

60 Kantajien mukaan ei ollut olemassa mitään muutakaan sellaista säännöstä, jonka perusteella komissiolla olisi ollut 31.12.1993 jälkeen toimivalta tehdä päätös, jolla tuen maksaminen hyväksyttiin, vaikka tuesta olisi ilmoitettu määräajassa ja vaikka oletettaisiin, että tuki olisi maksettu ennen tätä ajankohtaa. Kyseisissä direktiiveissä rajoitettiin kantajien mukaan tiukasti komission toimivaltaa (yhdistetyt asiat C-356/90 ja C-180/91, Belgia v. komissio, tuomio 18.5.1993, Kok. 1993, s. I-2323).

61 Direktiiviä 92/68/ETY koskevasta ehdotuksesta käy kantajien mukaan tältä osin ilmi, että itäsaksalaisille laivatelakoille maksettaviksi hyväksytyt tuet oli suoritettava viimeistään 31.12.1993. Yhteisön lainsäätäjä oli siis halunnut vahvistaa sen ajankohdan, johon mennessä Saksan hallituksen maksamien, hyväksyttyjen tukien avulla tehtävät rakenteelliset uudistukset oli viimeistään saatettava päätökseen entisen Saksan demokraattisen tasavallan laivanrakennusteollisuudessa. Kantajien mukaan perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan e alakohdan perusteella vain neuvosto voi 31.12.1993 jälkeen tehdä kyseisen tuen toisen erän hyväksymistä koskevan päätöksen.

62 Vaikka seitsemännen direktiivin soveltamisaikaa oli jatkettu direktiivillä 93/115/ETY 31.12.1993 lukien 31.12.1994 asti, seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdassa itäsaksalaisille laivatelakoille myönnettyjen valtion tukien maksamiselle vahvistettua määräaikaa ei sinänsä ollut muutettu.

63 Kantajat kiistävät sen komission esittämän väitteen, jonka mukaan 10 a artiklassa vahvistettu määräaika ei ollut pakottava. Asiasta oli näet kantajien mukaan keskusteltu neuvostossa, ja direktiivi 93/115/ETY oli annettu 16.12.1993 eli sitä päivää seuranneena päivänä, jolloin komissio oli ilmoittanut Saksan hallitukselle, että päätöksen tekemiseen ennen 31.12.1993 liittyi vaikeuksia.

64 Kantajat korostivat istunnossa, että komissio oli toisessa yhteydessä katsonut metalliteollisuudelle myönnettyjen tukien osalta, että 27.11.1991 tehdyn komission päätöksen nro 3855/91/EHTY (EYVL L 362, s. 57) 5 artiklassa — joka on samankaltainen säännös kuin nyt esillä olevassa tapauksessa kysymyksessä oleva säännös — vahvistetun määräajan päättymisen jälkeen komissiolla ei enää ollut mainitussa artiklassa sille annettua toimivaltaa (ks. komission tiedonanto 31.10.1995 [EYVL C 289, s. 11]).

65 Kantajat väittävät seuraavaksi, että oikeuskäytäntöä, johon komissio viittaa (asia C-354/90, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ja Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, tuomio 21.11.1991, Kok. 1991, s. I-5505, jäljempänä asiassa FNCE annettu tuomio), ei voida soveltaa nyt esillä olevaan asiaan.

66 Päinvastoin kuin tuossa asiassa, jossa kyseinen tuki oli myönnetty perustamissopimuksen määräysten mukaisesti, sillä perustamissopimuksessa ei määrätä tuen myöntämiselle erityistä määräaikaa, nyt esillä olevassa asiassa on kysymys siitä, että erityisen ja väliaikaisen, 31.12.1993 päättyneen poikkeusjärjestelyn perusteella maksettu tuki oli hyväksytty määräajan päättymisen jälkeen. Mainitusta asiasta kävi kantajien mukaan ilmi, ettei komissio eikä yhteisöjen tuomioistuin voi jälkikäteen tehdä päteväksi tai lainmukaiseksi tukea, joka on maksettu perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan viimeisen virkkeen vastaisesti. Jos hyväksyttäisiin se komission esittämä väite, jonka mukaan se voi jopa tällaisissa olosuhteissa katsoa kyseisen tuen yhteismarkkinoille soveltuvaksi, Saksan viranomaisten ja MTW:n oikeudellista asemaa parannettaisiin sallimalla lainvastaisen tuen maksaminen, ja samalla komission toimivalta ulotettaisiin koskemaan neuvoston vahvistaman määräajan jälkeistä aikaa.

67 Kantajat huomauttavat saaneensa tiedon siitä, että riidanalaisen tuen toinen erä oli maksettu suljetuille tileille ennen 31.12.1993, vasta vastaajan antamasta vastineesta, sillä 11.5.1994 annetussa lehdistötiedotteessa annettiin ymmärtää, että tämä erä maksettaisiin vasta riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen.

68 Kantajien mukaan oikeuskäytännön perusteella voidaan päätellä, että direktiivissä 92/68/ETY tarkoitetun kaltaisen määräajan noudattamatta jättämisellä rikotaan yhteisön oikeutta (asia 30/72, komissio v. Italia, tuomio 8.2.1973, Kok. 1973, s. 161). Nyt esillä olevassa asiassa se, että komissio oli rikkonut seitsemättä direktiiviä, ei ollut perusteltua, sillä MTW oli aiheuttanut asian käsittelyn viivästymisen. Kantajat lisäävät, että tuki olisi pitänyt maksaa vasta komission antaman hyväksymisen jälkeen ja lisäksi sen olisi pitänyt soveltua yhteismarkkinoille ennen 31.12.1993. Koska riidanalainen päätös oli kuitenkin tehty toukokuussa 1994, sen olisi pitänyt perustua täysin toisenlaisiin tosiasiallisiin olosuhteisiin kuin niihin, jotka vallitsivat sillä hetkellä, jolloin tuki oli suunniteltu maksettavaksi, eli silloin kun telakka olisi muuttanut sijaintipaikkaansa. Nämä viimeksi mainitut seikat tekevät kantajien mukaan maksusta lainvastaisen (asia 104/76, Jansen, tuomio 5.5.1977, Kok. 1977, s. 829).

69 Kantajat kiistävät MTW:n esittämän väitteen, jonka mukaan tuen toisen erän maksaminen olisi asiallisesti hyväksytty silloin, kun komissio 23.12.1992 päätti hyväksyä tuen ensimmäisen erän. Tämän väitteen osoittaa kantajien mukaan vääräksi se, että komissio oli vastineessaan luetellut ne edellytykset, joiden oli täytyttävä ennen kun tuen toista erää voitiin pitää yhteismarkkinoille soveltuvana.

70 Koska riidanalainen päätös koskee kantajia suoraan ja erikseen, kantajat kiistävät lopuksi komission esittämän väitteen, jonka mukaan kantajilla ei olisi perusteltua intressiä vaatia tämän päätöksen kumoamista. Lisäksi vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy kantajien mukaan ilmi, että komission toiminnalle asetetaan tiettyjä muotovaatimuksia (asia C-137/92 P, komissio v. BASF ym., ns. PVC-tapaus, tuomio 15.6.1994, Kok. 1994, s. I-2555; asia T-32/91, Solvay v. komissio, tuomio 29.6.1995, Kok. 1995, s. II-1825, josta tehtyä valitusta yhteisöjen tuomioistuin käsittelee parhaillaan [asia C-288/95 P] ja asia T-37/91, ICI v. komissio, tuomio 29.6.1995, Kok. 1995, s. II-1901, josta tehtyä valitusta yhteisöjen tuomioistuin käsittelee parhaillaan [asia C-286/95 P]). Jo muotosääntöjen noudattamatta jättäminen sinänsä on rikkominen, joka aiheuttaa päätöksen kumoamisen siitä riippumatta, vaikuttaako noudattamatta jättäminen riidanalaiseen päätökseen.

71 Tanskan hallitus yhtyy siihen kantajien esittämään väitteeseen, jonka mukaan komissio ei toukokuussa 1994 ollut toimivaltainen tekemään riidanalaista päätöstä. Seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdassa vahvistettu määräaika ei Tanskan hallituksen mukaan ollut muodollinen menettelysääntö, vaan se oli yksi niistä edellytyksistä, jotka oli asetettu sille, että tuki soveltuisi yhteismarkkinoille. Toisin kuin komissio Tanskan hallitus katsoo, että arvioitaessa niitä valtion tukia, jotka perustuivat direktiivin 92/68/ETY mukaiseen entisen Saksan demokraattisen tasavallan laivatelakoita koskevaan siirtymävaiheen erityisjärjestelmään, ei ole merkitystä sillä, onko tuki lainvastainen vai yhteismarkkinoille soveltumaton.

72 Tanskan hallitus kiistää komission esittämän väitteen, jonka mukaan siirtymäsäännösten voimassaoloaikaa ei väärinkäsityksen vuoksi ollut nimenomaisesti jatkettu direktiiviä 93/115/ETY annettaessa. Se huomauttaa, että kysymystä käsiteltiin neuvostossa, kun mainittua direktiiviä koskevaa ehdotusta tutkittiin. Neuvosto oli Tanskan hallituksen mukaan yksimielisesti katsonut, että entisen Saksan demokraattisen tasavallan laivatelakoita koskevien erityissääntöjen voimassaoloaikaa ei pitänyt jatkaa. Lisäksi mainittu määräaika oli vahvistettu sen vuoksi, että jäsenvaltioille ja muille, joita asia koskee, olisi voitu varata mahdollisuus ryhtyä liiketoiminnallisiin järjestelyihin. Näillä oli oltava oikeudellisesti suojattu varmuus siitä, että ne voivat toimia luottaen direktiivin sääntöihin ja voimassaolevan määräajan mukaisesti. Komissio oli Tanskan hallituksen mukaan myöntänyt itsekin tämän määräajan ratkaisevan tärkeyden Euroopan parlamentin kirjalliseen kysymykseen nro 2792/92 antamassaan vastauksessa (EYVL 1993 C 195, s. 18).

73 Tanskan hallituksen mukaan komissio oli myös hyväksynyt riidanalaisella päätöksellä tuen toisen erän maksamisen väärin perustein. Hetkellä, jolloin Saksan hallitus ilmoitti komissiolle riidanalaisen tuen maksamisesta, eli 17.3.1994 tuki oli osoitettu telakalle, joka oli muuttanut sijaintipaikkaansa. Komissio puolestaan oletti riidanalaisessa päätöksessä, että MTW pysyisi alun perin sovitulla paikalla.

74 Lopuksi Tanskan hallitus katsoo, että oli lainvastaista siirtää osa tuen toisesta erästä suljetuille tileille odotettaessa komission hyväksymistä, jos tätä tallettamista oli pidettävä suorituksena, sillä komissio ei vielä ollut antanut siihen lupaa. Tanskan hallitus lisää, että jos toisaalta tätä tallettamista ei ollut pidettävä suorituksena, erä oli suoritettu vasta silloin, kun talletus vapautettiin vuonna 1994. Se oli siis lainvastainen, koska komissio oli antanut hyväksymisensä sellaisena ajankohtana, jolloin komissio ei enää ollut tähän toimivaltainen, ja koska suoritusta ei enää 31.12.1993 jälkeen voitu tehdä laillisesti. Tässä suhteessa riidanalaisesta päätöksestä ei ilmennyt selvästi, oliko suoritus tapahtunut vuonna 1993 vai vasta vuonna 1994.

75 Komissio väittää, että oikeuskäytännön mukaan on erotettava yhtäältä pätemätön (tai lainvastainen) valtion tuki ja toisaalta yhteismarkkinoille soveltumaton valtion tuki (em. asia FNCE, tuomion 9—11 kohta).

76 Komissio korostaa, että tässä asiassa Saksan viranomaiset ovat maksaneet tuen ennen kuin komissio antoi tähän luvan. Tämän tuen pätemättömyys ei kuitenkaan edellä mainitun oikeuskäytännön mukaisesti olisi estänyt komissiota pitämästä sitä yhteismarkkinoille soveltuvana ottaen huomioon, että tuki oli myönnetty ennen seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdassa tarkoitetun määräajan päättymistä ja lisäksi että kaikki tässä artiklassa säädetyt muut edellytykset olivat täyttyneet. Komission tehtävänä oli siis vain tuen soveltuvuuden arvioiminen, vaikka tuki olikin maksettu ennen sen antamaa hyväksymistä.

77 Tuen toisen erän suorittamisen osalta komissio väittää Saksan viranomaisten 2.2.1994 päivätystä kirjeestä ilmenevän, että 220,8 miljoonaa DEM oli siirretty 30.12.1993 käteisenä suljetuille tileille MTW:n hyväksi odottamaan komission antamaa hyväksymistä. Tässä suhteessa komissio kiistää kantajien esittämän väitteen, jonka mukaan kantajille ei olisi ilmoitettu tästä suorituksesta ennen kanteen vireillepanoa. Riidanalaisen tuen maksamisesta oli keskusteltu 3.2.1994, 7.2.1994 ja 21.3.1994 pidetyissä kokouksissa, joihin kantajatkin olivat osallistuneet. Työjärjestyksen 48 artikla estää komission mukaan kantajia esittämästä vastauksessaan tähän virheelliseen tietoon perustuvia väitteitä.

78 Kun otetaan huomioon syyt, joiden vuoksi päätöksenteko pitkittyi, eli se että esiteltiin puhtaasti objektiivisiin syihin perustuva sijoituspaikan muuttamishanke ja se, että muun muassa kantajien kanssa käytiin useita peräkkäisiä, tätä hanketta koskevia neuvotteluja, komissio kiistää toimivaltansa puuttuvan määräajan ylittymisen vuoksi.

79 Tältä osin komissio vetosi istunnossa siihen, että seitsemännen direktiivin 10 a artiklalla annettiin lupa maksaa toimintatukia sellaisten sopimusten perusteella, jotka oli tehty 1.7.1990 ja 31.12.1993 välisenä aikana. Komissio oli näin tämän viimeksi mainitun päivämäärän jälkeenkin ollut toimivaltainen hyväksymään tuet edellyttäen, että ne maksettiin sopimusten perusteella. Näin 10 a artiklassa asetettu määräaika ei koskenut soveltuvuutta yhteismarkkinoille koskevaa päätöstä.

80 Komissio huomauttaa tämän jälkeen, että vaikka 10 a artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädettiinkin määräajan päättyvän 31.12.1993, tämä määräaika ei ollut "pakottava määräaika". Säännös oli otettu direktiiviin 92/68/ETY vain sen vuoksi, että tämän direktiivin ja seitsemännen direktiivin voimassaoloajat olisivat vastanneet toisiaan. Direktiivin 92/68/ETY antamishetkellä 20.7.1992 ei vielä tiedetty, että 16.12.1993 seitsemännen direktiivin voimassaoloaikaa jatkettaisiin 31.12.1994 asti direktiivillä 93/115/ETY. Vaikka olikin valitettavaa, ettei tällä viimeksi mainitulla direktiivillä ollut nimenomaisesti jatkettu 10 a artiklan 2 kohdassa tarkoitettua määräaikaa, olisi muotoseikkoihin takertumista päätellä ainoastaan tällä perusteella, että komissiolla ei ollut toimivaltaa hyväksyä 31.12.1993 jälkeen tuen toista erää.

81 Lopuksi tuen soveltuvuutta olisi komission mukaan arvioitava suhteessa niihin vaikutuksiin, joita sillä sen myöntämishetkellä — eli ennen 31.12.1993 — oli markkinoilla, kuten tässä tapauksessa oli tehtykin. Sillä seikalla, että komissio oli tehnyt päätöksensä 31.12.1993 jälkeen, ei ollut kielteistä vaikutusta kantajayhtiöiden kilpailuasemaan. Tästä seuraa, että näillä ei myöskään ollut perusteltua intressiä vaatia riidanalaisen päätöksen kumoamista.

82 Väliintulija MTW yhtyy komission esittämiin perusteluihin siltä osin kuin niissä on kysymys 10 a artiklan 2 kohdassa säädetyn määräajan päättymisestä tehtävistä päätelmistä. MTW:n mukaan oikeuskäytännöstä seuraa erityisesti, että pelkkä perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan viimeisen virkkeen rikkominen siten, että kyseinen tuki maksettiin ennen 31.12.1993, ei aiheuta tuen soveltumattomuutta yhteismarkkinoille, koska komissiolla ei ole valtaa pitää tukia soveltumattomina vain sillä perusteella, että tätä viimeksi mainittua artiklaa on rikottu (em. asia FNCE, tuomion 13—14 kohta; julkisasiamies Jacobsin kyseisessä asiassa antaman ratkaisuehdotuksen 21 kohta).

83 Riidanalainen tuki oli MTW:n mukaan sisältönsä puolesta jo hyväksytty komission 23.12.1992 tekemällä, tuen ensimmäistä erää koskevalla päätöksellä. Niillä kahdella päätöksellä, jotka komissio oli tehnyt, ei annettu lupaa kahdelle erilliselle valtion tuelle, vaan yhden ja saman tuen ensimmäiselle ja toiselle erälle. Tekemällä päätöksen 23.12.1992 komissio oli osoittanut, että Saksan hallituksen 2. ja 4.12.1992 toimittamat tiedot huomioon ottaen se kykeni arvioimaan kyseistä tukea. Toisen erän maksamisen edellytykseksi oli asetettu ainoastaan, että Saksan hallitus antaa ilmoituksen, joka koskee laivanrakennusteollisuuden kokonaiskapasiteetin vähentymistä eriteltynä telakkakohtaisesti ja että se toimittaa spill-over-kertomukset. Näissä olosuhteissa komissio oli ollut MTW:n mukaan toimivaltainen hyväksymään toisen erän vapauttamisen vuonna 1994, mikä riippui vain näiden muodollisten edellytysten toteutumisesta.

84 Lopuksi MTW väittää, että koska kyseinen määräaika oli puhtaasti menettelyyn liittyvä sääntö, nyt esillä olevan kanneperusteen perusteltavuuden edellytyksenä oli se, että kantajat näyttävät toteen, että jos komissio olisi tehnyt päätöksensä ennen vuoden 1993 loppua, se olisi kieltäytynyt antamasta lupaa tuen toisen erän maksamiseen, tai että kyseisillä säännöksillä oli tarkoitus suojella niiden etuja (em. asioissa Distillers Company v. komissio ja Marcato v. komissio annetut tuomiot). Tilanne ei ollut tässä tapauksessa sellainen.

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

85 Aluksi on korostettava, että direktiivissä 92/68/ETY, jolla seitsemänteen direktiiviin on lisätty 10 a artikla, säädettiin valtion tukiin liittyen erityisestä siirtymävaiheen poikkeuksesta. Tämän direktiivin toisesta perustelukappaleesta käy ilmi yhtäältä, että Itä-Saksan laivanrakennusalan rakenteellinen uudistaminen oli tarpeen sen kilpailukyvyn kehittämisen kannalta ja toisaalta, että "on tehtävä — — erityinen siirtymävaiheen sopimus, jotta [entisen Saksan demokraattisen tasavallan — —] laivanrakennusala voi toimia sellaisten vaiheittain edistyvien rakenteellisten uudistusten aikana, joiden — — toteuttamisella pyritään siihen, että kyseinen ala vastaa yhteisön alueella sovellettavia, valtion tukea koskevia sääntöjä".

86 Vaikka direktiivillä 93/115/ETY muutettiinkin seitsemännen direktiivin 13 artiklaa siten, että sillä jatkettiin tämän voimassaoloaikaa vuoden 1994 loppuun saakka, sillä ei muutettu seitsemännen direktiivin 10 a artiklassa vahvistettuja määräaikoja. Jos direktiivillä 93/115/ETY vahvistettua uutta määräaikaa olisi pitänyt soveltaa myös Itä-Saksan laivatelakoita koskevaan eritysjärjestelmään, olisi direktiivillä 93/115/ETY pitänyt nimenomaisesti jatkaa 10 a artiklassa vahvistettua määräaikaa.

87 Mitä tulee kysymykseen siitä, oliko se 10 a artiklan 2 kohdan a alakohdan viimeisestä lauseesta ilmenevä edellytys, jonka mukaan tuet oli maksettava viimeistään 31.12.1993, täyttynyt nyt esillä olevassa tapauksessa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että komission ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kirjallisiin kysymyksiin antamista vastauksista käy ilmi, että käteisenä maksettu osa kyseisen tuen toisesta erästä talletettiin 30.12.1992 MTW:n hyväksi Commerzbankissa ja Dresdner Bankissa olleille suljetuille tileille, eivätkä kantajat ole sitä kiistäneet. Näiden varojen vapauttamisen edellytyksenä oli sekä Saksan hallituksen että edunsaajan valitsemien asiainhoitajien antama hyväksyminen.

88 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on tutkittava, voidaanko tätä tallettamista pitää 10 a artiklan 2 kohdan a alakohdan viimeisessä lauseessa tarkoitettuna maksamisena. Päinvastoin kuin komissio väittää, työjärjestyksen 48 artiklassa ei kielletä kantajia vetoamasta tuen toisen erän maksamisen mahdolliseen sääntöjenvastaisuuteen, koska tässä viimeksi mainitussa artiklassa ei suljeta pois mahdollisuutta vedota uuteen perusteeseen nyt esillä olevan perusteen tueksi.

89 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa seitsemännen direktiivin 11 artiklasta käyvän ilmi, että jäsenvaltiot ilmoittavat ennakolta komissiolle jokaisesta yksittäisestä, 10 a artiklassa tarkoitetun erityisjärjestelmän soveltamista koskevasta päätöksestä eivätkä "ryhdy toteuttamaan" niitä ilman komission antamaa lupaa.

90 Jos Saksan hallitus halusi myöntää toimintatuen MTW:lle senkin jälkeen, kun komissio oli ilmoittanut sille 15.12.1993 päivätyllä kirjeellään, ettei se voinut tehdä lopullista päätöstä ennen vuoden 1993 loppua (ks. edellä 15 kohta), sen oli pakko toimia siten, että se otti huomioon sovellettavissa olevien säännösten välisen ristiriidan. Seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdalla Saksan hallitus velvoitettiin maksamaan tuki edunsaajalle ennen 31.12.1993. Toisaalta sen oli noudatettava saman direktiivin 11 artiklan 2 kohtaa, jonka mukaan jäsenvaltiot "eivät ryhdy toteuttamaan" valtion tukiohjelmaa ilman komission lupaa.

91 Ottaen huomioon nyt esillä olevan asian erityislaatuisen asiayhteyden ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että Saksan hallituksen, joka yhä halusi myöntää MTW:lle tuen toisen erän, oli pakko siirtää käteisellä maksettava osa toisesta erästä suljetuille tileille noudattaakseen 10 a artiklassa asetettuja edellytyksiä. On siis myönnettävä, että tämä MTW:n hyväksi ennen 31.12.1993 tehty talletus täytti ne edellytykset, joiden perusteella sitä voitiin pitää tuen maksamisena. Tätä käsitystä tukee se seikka, että komission istunnossa esittämien tietojen mukaan suljettujen tilien korkotuotto kuului MTW:lle, eivätkä kantajat ole kiistäneet tätä.

92 Sen seikan selvittämiseksi, oliko komissio toukokuussa 1994 toimivaltainen katsomaan, että MTW:lle myönnetyn tuen toinen erä soveltui yhteismarkkinoille, on muistutettava, että voimassa olevissa direktiiveissä rajoitetaan komission toimivaltaa arvioida laivanrakennusalalle myönnettävien valtion tukien soveltuvuutta yhteismarkkinoille (em. asia Belgia v. komissio, tuomio 18.5.1993, 24—33 kohta ja asia C-400/92, Saksa v. komissio, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-4701, 13—16 kohta).

93 Perustamissopimuksen 92 artiklan rakenteesta ja sisällöstä ilmenee, että sen 3 kohdassa annetaan mahdollisuus erityistapauksissa poiketa yhteensoveltumattomia tukia koskevasta kiellosta. Lisäksi perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan e alakohdalla annetaan neuvostolle lupa sisällyttää tukiluokkiin tämän artiklan a, b,

c ja d kohdissa mainittujen luokkien lisäksi muitakin valtion tukia, joiden voidaan katsoa soveltuvan yhteismarkkinoille. Antaessaan seitsemännen direktiivin neuvosto, joka piti lähtökohtana 92 artiklan 3 kohdan tarkoituksen mukaisesti laivanrakennukselle myönnettyjen tukien soveltumattomuutta, otti huomioon tiettyjä sellaisia taloudellisiin ja sosiaalisiin seikkoihin liittyviä vaatimuksia, joiden perusteella se käytti sille perustamissopimuksen mukaan kuuluvaa oikeutta katsoa nämä tuet tästä huolimatta yhteismarkkinoille soveltuviksi edellyttäen, että ne täyttäisivät poikkeuksen tekemiselle direktiivissä asetetut edellytykset (em. asia Saksa v. komissio, tuomio 5.10.1994, 15 kohta).

94 Riidanalaisten seikkojen tapahtuma-aikana komissiolla oli lupa seitsemännen direktiivin perusteella katsoa, että toimintatuet soveltuivat yhteismarkkinoille, edellyttäen että yksittäinen, sopimuksen täyttämiseksi myönnetty tuki ei ylittänyt enimmäiskattoa, joka oli vahvistettu 9 prosentiksi sopimuksen arvosta ennen tukea. Helpottaakseen rakenteellisten uudistusten tekemistä entisessä Saksan demokraattisessa tasavallassa neuvosto päätti kuitenkin — tästä menettelystä poiketen — seitsemännen direktiivin 10 a artiklassa, että sellaisten erityisten toimintatukien, jotka ylittävät katon, "[voidaan — —] pitää yhteismarkkinoille soveltuvina 31.12.1993 asti" sillä edellytyksellä, että tietyt mainitun artiklan 2 ja 3 kohdassa mainitut edellytykset täyttyvät.

95 Tämän jälkeen on korostettava, että yksi näiden erityisten toimintatukien maksamista koskevista edellytyksistä oli, että "sopimuksille, jotka on tehty 1.7.1990 ja 31.12.1993 välisenä aikana, ei myönnetä muuta toimintatukea" (seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan b alakohta). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että tällä säännöksellä komissiolle annettiin toimivalta ja velvollisuus arvioida niiden toimintatukien tarpeellisuutta ja siten myös soveltuvuutta, jotka oli maksettu koko tämän vertailuajanjakson aikana tehtyjen sopimusten perusteella mukaan lukien myös ne sopimukset, jotka mahdollisesti tehtiin viimeisenä päivänä eli 31.12.1993.

96 Ottaen huomioon sen, että valtion tukien soveltuvuuden tutkimiseen kuuluu tavallisesti sellainen monitahoinen taloudellinen ja tekninen arviointi, jonka tekeminen vaatii tietyn ajan, on myönnettävä, että yhteisön lainsäätäjä on direktiivillä 92/68/ETY antanut komissiolle vallan tehdä tietyissä tapauksissa tuen soveltuvuutta koskeva päätös 31.12.1993 jälkeenkin. Tältä osin on todettava, että 10 a artiklan sanamuotokaan ei edellytä nimenomaisesti, että komissio tekisi päätöksensä

ennen 31.12.1993. Lisäksi toimintatukien eli tarkemmin sanoen erityisiin sopimuksiin sidottujen tuotantotukien osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että tukien kilpailuvaikutuksia arvioitaessa ainoastaan mainittujen sopimusten tekoajankohta on merkityksellinen eikä se ajankohta, jolloin komissio teki päätöksen, joka koski näiden tukien soveltuvuutta yhteismarkkinoille.

97 Nämä seikat huomioon ottaen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komissio oli toukokuussa 1994 toimivaltainen päättämään riidanalaisessa päätöksessä riidanalaisen tuen toisen erän soveltuvuudesta yhteismarkkinoille.

98 Tätä arviointia ei muuta se, että tästä tuen toisesta erästä käteisellä maksettu osuus talletettiin ennen tämän päätöksen tekemistä suljetuille tileille, mitä voidaan pitää seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan a alakohdan viimeisessä lauseessa tarkoitettuna maksamisena. Yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa FNCE antamassaan tuomiossa katsonut, että komission on tutkittava tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille siinäkin tapauksessa, että jäsenvaltio ei ole noudattanut kieltoa, jonka mukaan tukitoimia ei saa panna täytäntöön ennen kuin komissio on tehnyt päätöksen.

99 Vaikka se kantajien ja Tanskan hallituksen istunnossa esittämä väite olisikin totta, jonka mukaan komissio oli metalliteollisuudelle myönnettyjen tukien yhteydessä katsonut, että edellä mainitusta komission päätöksen nro 3855/91/ETY 5 artiklasta, jonka mukaan "alueellisten investointitukien [voidaan] katsoa soveltuvan yhteismarkkinoille 31.12.1994 asti ——", käy ilmi, että tämän määräajan päätyttyä komissiolla ei enää ollut tähän artiklaan perustuvaa toimivaltaa, tällainen arviointi, vaikka se olisikin oikea, ei sido ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta. Tällaista näkemystä ei kuitenkaan ole esitetty nyt esillä olevassa tapauksessa ehkä siitä syystä, että seitsemännen direktiivin 10 a artiklassa ei aseteta mitään ilmoittamista koskevaa määräaikaa toisin kuin päätöksessä, johon kantajat ja Tanskan hallitus ovat vedonneet ja jonka 6 artiklan 1 kohdassa määrättiin, että tukihankkeista oli ilmoitettava hyvissä ajoin — tässä tapauksessa vähintään kuutta kuukautta ennen määräajan päättymistä —, jotta komissio voisi aloittaa ja lopettaa menettelyn ennen tämän määräajan päättymistä.

100 Muutoin on todettava, että riidanalaisen päätöksen tekeminen 31.12.1993 jälkeen oli perusteltua objektiivisten syiden vuoksi. Wismarin kaupunki oli halunnut löytää telakalle uuden sijoituspaikan, joten MTW oli tutkinut mahdollisuuksia siirtää

telakka uusille alueille, jotka tuohon saakka olivat olleet Neuvostoliiton joukkojen hallussa. Tutkimus oli kuitenkin pitkittynyt, koska nämä alueet olivat huonossa kunnossa Neuvostoliiton joukkojen jäljiltä. Tästä syystä Saksan hallitus saattoi ilmoittaa komissiolle muuttohankkeesta vasta elokuun 1993 kuluessa. Komissio teki riidanalaisen päätöksen hieman sen jälkeen, kun muuttohankkeesta oli 29.4.1994 luovuttu. Ottaen huomioon lisäksi sen, että tukihankkeesta oli ilmoitettu jo vuonna 1992 ja että komissio oli hyväksynyt tuen ensimmäisen erän joulukuussa 1992, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että Saksan hallitus ei ole yrittänyt kiertää kyseisiä säännöksiä.

101 Lopuksi on huomautettava, että vuonna 1994 tehty päätös, joka koski toisen erän soveltuvuutta, ei ole voinut yllättää markkinoilla olevia taloudellisia toimijoita. Tätä soveltuvuutta koskevaa kysymystä oli näet käsitelty useissa kokouksissa vuoden 1993 aikana ja vuoden 1994 alkupuolella. Etenkin kantajat olivat tunteneet perin pohjin asiaan liittyneet seikat. He tiesivät 23.12.1992 tehdystä päätöksestä, jolla tuen ensimmäinen erä hyväksyttiin ja olivat hallinnollisen menettelyn aikana osallistuneet useisiin kokouksiin. Kantajat olivat voineet tutustua useisiin asian käsittelyyn liittyviin asiakirjoihin. Vaikka katsottaisiin, että päätöksen tekemiselle asetettu määräaika oli vahvistettu sen vuoksi, että jäsenvaltioilla ja muilla, joita asia koskee, olisi ollut mahdollisuus ryhtyä liiketoiminnallisiin järjestelyihin, on todettava, että kantajat itsekin pystyivät ryhtymään asianmukaisiin liiketoiminnallisiin järjestelyihin, kun otetaan huomioon, että ne olivat osallistuneet hallinnolliseen menettelyyn ja erityisesti, että ne tiesivät tämän menettelyn viivästymisestä.

102 Edellä olevasta kokonaisuudessaan seuraa, että nyt esillä oleva kanneperuste on hylättävä.

Seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdassa säädettyjen edellytysten rikkomista koskeva kanneperuste

103 Tämä kanneperuste jakautuu kolmeen osaan. Kantajat väittävät ensin, että komissio oli hyväksynyt tuen, joka ylitti seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan a alakohdassa säädetyn 36 prosentin suuruisen katon. Kantajat lisäävät, että komissio ei ollut varmistunut siitä, että Saksan hallitus ryhtyisi ennen 31.12.1995 todellisiin ja peruuttamattomiin toimenpiteisiin telakoiden kapasiteetin vähentämiseksi

40 prosentilla 1.7.1990 olleesta kapasiteetista. Lopuksi ne väittävät, että komissio oli virheellisesti antanut mahdollisuuden lisätä kapasiteettia viiden tai kymmenen vuoden kuluttua.

Kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan a alakohdan rikkomista

— Asianosaisten esittämät perustelut

104 Kantajat väittävät, että hyväksytty tuki ylittää seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan a alakohdassa vahvistetun katon, joka oli "36 prosenttia laivanrakennus- ja laivanmuuntotöistä rakenteellisten uudistusten jälkeen saadusta, kolmelta vuodelta lasketusta vuosittaisesta vertailuliikevaihdosta". Tämä vuosittainen vertailuliikevaihto lasketaan kantajien mukaan 25.5.1992 annetun tiedonannon perusteella siten, että rakenteellisten uudistusten päättyessä työssä olevien työntekijöiden ennakoitu lukumäärä kerrotaan 240 000 DEM:lla, joka on keskimääräisen työntekijäkohtaisen tuotannon arvo. Koska telakan työpaikkojen määrä oli vuoden 1995 osalta ennakoitu 1 790:ksi, tukikatto oli 464 miljoonan DEM suuruinen.

105 Kantajat ovat antamassaan vastauksessa arvioineet katon 486 miljoonaksi DEM:ksi perustaen tämän vuosien 1992 ja 1993 liikevaihtoihin, jotka olivat noin 450 miljoonaa DEM ja jotka olivat komission tiedossa sen tehdessä riidanalaista päätöstä. Joka tapauksessa tuen kokonaismäärä 597,2 miljoonaa DEM (191,2 miljoonan DEM: suuruinen ensimmäinen erä ja 406 miljoonan DEM:n suuruinen toinen erä) ylittivät sallitun katon.

106 Komissio kiistää sen, että hyväksytty tuki olisi ylittänyt seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan a alakohdassa vahvistetun katon. Valmisteluasiakirjoista ja erityisesti 25.5.1992 annetusta tiedonannosta ilmeni komission mukaan, että MTW:lle oli aiottu myöntää 714,6 miljoonan DEM:n suuruinen toimintatuki.

Komission mukaan 36 prosentin suuruinen katto oli laskettu tältä pohjalta, jotta näin suuri tuki voitaisiin myöntää. Neuvosto oli ollut täysin tietoinen näistä seikoista antaessaan direktiivin 92/68/ETY. Koska maksetun tuen määrä oli kokonaisuudessaan vain 597,2 miljoonaa DEM, tuella ei rikottu seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan a alakohtaa.

107 Komissio väittää lisäksi, että kantajat käyttävät väärin vuosien 1992 ja 1993 todellisia liikevaihtolukuja. Kyseisen säännöksen sanamuodon mukaan katto oli vahvistettava tietyksi osuudeksi "rakenteellisten uudistusten jälkeen saadusta — — vuosittaisesta vertailuliikevaihdosta". Se, että käytettäisiin näiden kahden tilikauden todellista liikevaihtoa ennen kuin rakenteelliset muutokset on saatettu päätökseen, olisi komission mukaan tämän säännöksen sanamuodon ja valmisteluasiakirjoista ilmenevän neuvoston tarkoituksen vastaista.

108 Saksan hallitus katsoo, että MTW:lle lopulta myönnetyn 597,2 miljoonan DEM:n suuruisen tuen intensiteetti oli vain 31,7 prosenttia.

109 MTW yhtyy oleellisilta osin komission esittämiin perusteluihin.

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

110 Seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan toimintatukia voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvina sillä edellytyksellä, että ne "eivät ylitä enimmäiskattoa, joka on 36 prosenttia laivanrakennus- ja laivanmuuntotöistä rakenteellisten uudistusten jälkeen saadusta, kolmelta vuodelta lasketusta vuosittaisesta vertailuliikevaihdosta".

111 Jo tämän säännöksen sanamuodosta käy ilmi, että kantajien vastauksessaan käyttämä laskutapa, joka perustuu vuosien 1992 ja 1993 todelliseen liikevaihtoon, ei ole asianmukainen. Mainitussa säännöksessä säädetään nimenomaisesti, että laskentaperusteena on suunniteltujen rakenteellisten uudistusten "jälkeen" saatu vuosittainen vertailuliikevaihto, millä tarkoitetaan vuoden 1995 jälkeen saatua vuosittaista liikevaihtoa, sillä mainittujen rakenteellisten uudistusten oli ennakoitu kestävän 31.12.1995 asti.

112 Ei voida myöskään hyväksyä väitettä, jonka kantajat ovat esittäneet nyt käsiteltävän asian vireille panneessa kannekirjelmässään.

113 On muistutettava, että direktiivissä 92/68/ETY ei ole määritelty käsitettä "vuosittainen vertailuliikevaihto". Se on kuitenkin määritelty 25.5.1992 annetussa tiedonannossa. Rakenteellisten uudistusten jälkeen saatu vertailuliikevaihto on tämän tiedonannon mukaan "laskettava siten, että rakenteellisten uudistusten päättyessä työssä olevien työntekijöiden ennakoitu lukumäärä kerrotaan 240 000 DEM:lla, joka on keskimääräisen työntekijäkohtaisen tuotannon arvo".

114 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa tämän vuoksi, että yhteisöjen lainsäätäjä on käyttänyt laskuperusteena oletukseen perustuvaa liikevaihtoa, koska rakenteellisten uudistusten oli ennakoitu kestävän vuoteen 1995 saakka, kun taas direktiivillä 92/68/ETY hyväksytyt tuet oli suunnattu helpottamaan itäsaksalaisten telakoiden toiminnan jatkumista sen ajanjakson aikana, jonka vaiheittain etenevät rakenteelliset uudistukset kestäisivät.

115 Komission 25.5.1992 antaman tiedonannon mukaan kaikilla itäsaksalaisilla telakoilla oli vuoteen 1993 saakka töitä, jotka perustuivat ennen 1.7.1990 tehtyihin sopimuksiin, joille myönnettyjä tukia ei pidetty seitsemännessä direktiivissä tarkoitettuina toimintatukina. Tästä syystä osoittautui tarpeelliseksi ottaa käyttöön oletettu liikevaihto. Yhteisön lainsäätäjä ei voinut näet käyttää sellaista erityistä kattoa, joka olisi ilmaistu prosenttiosuutena tukea edeltävästä sopimusarvosta (ks. seitsemännen direktiivin 4 artikla) tai prosenttiosuutena tuen saajan tekemästä liikevaihdosta (ks. saman direktiivin 5 artikla).

116 On kiistatonta, että työntekijöiden määrän voitiin rakenteellisille uudistuksille varatun ajanjakson päättyessä arvioida olevan 1 790, kuten komission 25.5.1992 annetussa tiedonannossa olevista arvioista käy ilmi. On todettava, että MTW:n "laivanrakennus- ja laivanmuuntotöistä saaman, kolmelta vuodelta lasketun vuosittaisen vertailuliikevaihdon" määrä oli yllä tarkoitetun määritelmän mukaan 1 288,8 miljoonaa DEM (1 790 x 3 x 240 000 DEM).

117 Direktiivin 92/68/ETY esitöistä, erityisesti 25.5.1992 annetun tiedonannon kohdasta V.8 käy ilmi, että direktiivin antamisajankohtana oli suunnitteilla 714,6 miljoonan DEM:n suuruisen toimintatuen myöntäminen MTW:lle. Jotta tämän suuruisen tuen myöntäminen olisi ollut luvallista, komissio laski tiedonannossaan normaalista poikkeavalla tavalla tukea koskevan katon, joka ilmaistiin prosenttiosuutena "laivanrakennus- ja laivanmuuntotöistä rakenteellisten uudistusten jälkeen saadusta, kolmelta vuodelta lasketusta vuosittaisesta vertailuliikevaihdosta", joka vahvistettiin 1 288,8 miljoonaksi DEM:ksi.

118 Vaikka laskutapa ei nimenomaisesti käykään ilmi komission ehdotuksesta, sen on täytynyt laskea MTW:n osalta 35,67 prosentin suuruinen prosenttiosuus seuraavan kaavan avulla:

$$\frac{\text{tuki}}{\text{liikevaihto + tuki}} = \frac{\text{714,6 milj. DEM}}{\text{(1 288,8 + 714,6) milj. DEM}} = 35{,}7\ \%.$$

119 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että neuvosto on hiljaisesti hyväksynyt tämän laskutavan, joka vastaa seitsemännen direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa käytettyä tapaa (ks. myös seitsemännen direktiivin 1 artiklan e alakohdassa oleva määritelmä) ja joka on selitettävä halulla kohdella telakalle annettua suoraa tukea samalla tavalla kuin tukea, joka annetaan välillisesti laivanvarustajan kautta. Ottaen huomioon sen, että suunniteltu tuki oli nimenomaan 714,6 miljoonaa DEM, ja edellä 116 kohdassa esitetyn liikevaihtoa koskevan laskutavan, vain tämän kaavan avulla voidaan selittää direktiivissä 92/68/ETY vahvistettu 36 prosentin katto.

120 Edellä esitetystä seuraa, että 10 a artiklan 2 kohdan a alakohdassa säädetty katto teki mahdolliseksi kokonaismäärältään 714,6 miljoonan DEM suuruisen toimintatuen myöntämisen. Koska tukea kaikenkaikkiaan maksettiin tosiasiallisesti vain 597,2 miljoonaa DEM, luvan antamisella toiselle erälle ei tämän vuoksi voitu rikkoa mainittua säännöstä.

121 Kanneperusteen ensimmäinen osa on tämän vuoksi hylättävä.

Kanneperusteen toinen osa, joka koskee seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdan rikkomista siltä osin kuin siinä säädetään kapasiteetin vähentämisestä ennen 31.12.1995

— Asianosaisten esittämät perustelut

122 Kantajat väittävät, että komissio ei myöntäessään lupaa tuelle varmistunut siitä, että Saksan hallitus ryhtyisi ennen 31.12.1995 todellisiin ja peruuttamattomiin toimenpiteisiin kapasiteetin vähentämiseksi 40 prosentilla entisessä Saksan demokraattisessa tasavallassa 1.7.1990 olleesta kapasiteetista. Niillä MTW:n telakalla tehdyillä rakenteellisilla uudistuksilla, joihin riidanalaisella päätöksellä annettiin lupa, ei rajoitettu kapasiteettia 100 000 brt:iin seitsemännessä direktiivissä tarkoitetulla tavalla, vaan MTW:llä oli niiden ansiosta päinvastoin mahdollisuus tuottaa enemmän. Kantajien käyttämän konsultantin, C. R. Cushing & Co. Inc:n (jäljempänä Cushing) esittämien arvioiden mukaan kapasiteetti voi nousta 200 000 brt:iin vuodessa. Kokonaisvähennys uusissa osavaltioissa ei siis rakenteellisten uudistusten jälkeen ollut 40 prosenttia.

123 Vaikka seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdassa edellytetäänkin kokonaiskapasiteetin vähentämistä kaikilla entisen Saksan demokraattisen tasavallan laivatelakoilla, jokaiselle telakalle on kantajien mukaan kuitenkin annettava tietynsuuruinen kapasiteetti. Edellä mainitun, komission 1.4.1993 antaman kertomuksen mukaan Saksan hallitus oli sitoutunut noudattamaan MTW:n osalta

kapasiteetille asetettua 100 000 brt:n rajaa (ks. edellä 9 kohta). Kantajien mukaan kiintiöihin ei sisältynyt tältä osin minkäänlaista kapasiteetin lisäysvaraa, joten jokaisella eri laivatelakoille bruttorekisteritonneina myönnettyjen kiintiöiden ylityksellä ylitettiin kokonaiskapasiteetti ja tämän vuoksi rikottiin sitä edellytystä, jonka mukaan kapasiteettia oli vähennettävä 40 prosentilla.

124 Kantajat väittävät sitten, että tuki hyväksyttiin ilman seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdassa vaaditun sellaisen aikataulun edeltävää hyväksymistä, jolla entisen Saksan demokraattisen tasavallan laivanrakennuskapasiteetin todellinen ja peruuttamaton vähentäminen 40 prosentilla olisi voitu taata. Lisäksi kantajista näyttää siltä, että ensimmäistä "spill-over"-kertomusta ei ollut toimitettu komissiolle ennen helmikuun 1993 loppua. Nämä edellytykset olivat sellaisia oleellisia sääntöjä, jotka olivat kiinteästi sidoksissa 10 a artiklasta ilmeneviin edellytyksiin.

125 Käsitteen "kapasiteetti" osalta kantajat väittävät, että komissio on sekä tulkinnut sitä väärin että muuttanut sen sisältöä hallinnollisen käsittelyn aikana. Tästä syystä oli kantajien mukaan mahdotonta määrittää, oliko seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdassa säädettyä rajoitusta noudatettu erityisesti MTW:n osalta.

126 "Kapasiteetti" tarkoittaa kantajien mielestä telakan enimmäistuotantoa optimaalisissa olosuhteissa. Tätä käsitystä tukee se seikka, että direktiiviä 92/68/ETY annettaessa kapasiteetti laskettiin käyttäen laskentaperusteena "voimavaroja, eli vertaamalla laivan rakentamiseen tarvittavia miestyötunteja käytettävissä oleviin miestyötunteihin" (ks. 25.5.1992 annettu tiedonanto).

127 Kantajat viittaavat 8.11.1991 annettuun, yhteisön laivanrakennusteollisuuden tilaa koskevaan komission kertomukseen (asiakirja SEC(91) 2057 lopull.) ja erityisesti entisen Saksan demokraattisen tasavallan todellisiin tuotantolukuihin väittäen, että direktiivillä 92/68/ETY 545 000 brt:ksi vahvistettua kapasiteettia 1.7.1990 ei ollut koskaan saavutettu. Todellinen enimmäistuotanto oli kantajien mukaan noin 502 000 brt (vuosina 1984 ja 1985) ja noin 345 000 brt vuonna 1990.

128 Tästä johtuen käsitteellä "kapasiteetti" tarkoitetaan kantajien mukaan absoluuttista enimmäistuotantoa. Tämän tulkinnan oikeellisuuden vahvistavat direktiivin esityöt ja erityisesti neuvoston 10.6.1992 laatima asiakirja nro 7049/92, joka koskee Coreperin kesäkuussa 1992 pidettyä kokousta, sekä komission itsensä laatima asiakirja (PO III/C/3, 4.2.1985), jossa käsitettä "kansallinen kapasiteetti" pidettiin saman sisältöisenä kuin käsitettä "teoreettinen enimmäiskapasiteetti". Lisäksi kapasiteetin määritelmä on löydettävissä Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (jäljempänä OECD) laatimasta kokonaistietojärjestelmästä kohdasta "laivanrakennusalan kapasiteetti, toimintakertomukset"; jonka mukaan se oli "kauppalaivojen rakentamiseen käytettävissä oleva enimmäiskapasiteetti, jota laskettaessa otetaan huomioon fyysiset mahdollisuudet ja kaikki asiaa koskevat lainsäädännölliset tai hallinnolliset rajoitukset". Cushingin laatiman asiantuntijakertomuksen mukaan kapasiteetti oli "kyky tuottaa eli enimmäistuotanto".

129 Jotta direktiivissä 92/68/ETY edellytetty vähentäminen ei jäisi näennäiseksi, on kantajien mukaan tärkeää, että kapasiteetin käsitettä ei muuteta. Komissio on kuitenkin jälkikäteen muuttanut tätä käsitettä, koska se rakenteellisten uudistusten jälkeistä kapasiteettia arvioidessaan ei ollut enää tutkinut potentiaalista kapasiteettia, vaan — direktiivin 92/68/ETY tarkoituksen vastaisesti — "todellista kapasiteettia", eli "tavanomaisissa suotuisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaa tuotantoa".

130 Tällaisessa tilanteessa todellinen tuotanto on kantajien mukaan aina pienempi kuin kapasiteetti, kun otetaan huomioon tuotantokapasiteettiin liittyvät ongelmat. Tältä osin ei voida hyväksyä sitä komission esittämää väitettä, jonka mukaan kapasiteettia voidaan vähentää tosiasiallisesti ja peruuttamattomasti varmistumalla siitä, että erilaisia rajoituksia noudatetaan ja että tuotantolaitoksissa ilmenneet tuotantokapasiteettiin liittyvät ongelmat ovat todellisia, sillä tuotantokapasiteettiin liittyvät ongelmat vähentävät vain todellista tuotantoa eivätkä kapasiteettia.

131 Kantajat väittävät tukeutuen Cushingin laatimaan asiantuntijakertomukseen (vastauskirjelmän liite 24), että suurin osa tunnistetuista tuotantokapasiteettiin liittyvistä ongelmista — mikäli tällaisia on olemassa — on mahdollista poistaa suhteellisen alhaisin investoinnein. Esimerkiksi teräksen tuotannon osalta riittää kantajien mukaan valmistukseen käytettävien työvuorojen lisääminen. Teräksen valmistuksessa käytettävissä olevat tilat eivät ole erityinen tuotantokapasiteettiin liittyvä ongelma, ja kapasiteettia laskettaessa on aina oletettava, että vuorokaudessa on 3 työvuoroa, joka tavanomaisissa olosuhteissa on suurin mahdollinen määrä, eikä 1,7 työvuoroa, kuten komissio oli olettanut.

132 Lisäksi komission kanssa käydystä kirjeenvaihdosta kävi ilmi, että sen oman konsultin mukaan tuotantokapasiteettiin liittyvät ongelmat oli mahdollista poistaa rajoittamalla MTW:n kapasiteetti 100 000 brt:iin. Tuotanto saattaisi näin ylittää sallitun katon.

133 Komission esittämät MTW:n kapasiteettia koskevat arviot ovat kantajien mukaan epätarkkoja, sillä ne perustuvat virheelliseen olettamaan, jonka mukaan laivatelakalla valmistettiin 2,5 E3-tyyppistä öljynkuljetusalusta. Komission konsultit — ja näin myös komissio itse — perustivat kapasiteettia koskevan arvion tältä osin siihen, että vuodessa oli mahdollista jalostaa 102 500 tonnia terästä, joka vastasi 2,5:tä E3-tyyppiin kuuluvaa öljynkuljetusalusta, jotka puolestaan komission mukaan vastasivat MTW:lle annettua 100 000 brt:n kapasiteettia. Tämä laskutapa on kuitenkin useista syistä harhaanjohtava.

134 Yhtäältä se olettama, jonka mukaan MTW tuottaisi vain E3-tyyppisiä aluksia, ei vastaa todellisuutta, ja komissio ja väliintulija ovat myöntäneet tämän kirjallisen käsittelyn aikana ilmoittamalla tietävänsä tuotannon perustuvan siihen, että alukset jaoteltiin ryhmiin, joihin kuuluivat muun muassa E3-öljynkuljetusalukset, kuivarahtialukset ja matkustaja-alukset. Lisäksi ei kantajien mukaan ole todennäköistä, että MTW rakentaisi E3-aluksia tulevaisuudessa, koska kysyntä maailmanmarkkinoilla on ennakoitua vähäisempää, koska näyttää siltä, ettei MTW:n tilauskirjassa ole E3-tyyppisiä öljynkuljetusaluksia koskevia tilauksia ja koska Wismarin satama ei nykyisellään ole riittävän suuri, jotta E3-tyyppinen alus voisi poistua sieltä.

135 Toisaalta, jos laskelmat perustettaisiin todennäköisempään ja paremmin ennustettavissa olevaan laivojen tuotantoon, brt: inä ilmaistu kapasiteetti olisi — muiden seikkojen, erityisesti teräksen vuosittaisen jalostusmäärän 102 500 tonnia, pysyessä ennallaan — suurempi kuin sallittu 100 000 brt:n raja. OECD:n asiakirjasta C/WP6/SG(94)8 kävi kantajien mukaan ilmi, että vaikka käytettäisiinkin muiden laivatyyppien korkeampia kertoimia, tuloksena olisi brt: inä ilmaistun kapasiteetin lisäys. Kantajien mukaan eräässä kantajien istunnossa esittämässä asiakirjassa osoitettiin, että jos laskentaperusteeksi olisi otettu muut tuoteryhmät ja erityisesti se ryhmä, joka MTW:llä oli alunperin tarkoitus perustaa, laivatelakan tuotanto olisi teräksen jalostuksen osalta ylittänyt suurimman sallitun määrän 100 000 brt.

136 Lopuksi kantajat valittavat komission soveltaneen virheellisesti yksirunkoisia E3-tyyppisiä aluksia koskevaa kerrointa (0,25), vaikka sen olisi pitänyt soveltaa kaksirunkoisia aluksia koskevaa kerrointa (0,30), joka oli sovellettavissa riidanalaista päätöstä tehtäessä.

137 Tanskan hallitus väittää, että komissio ei ole taannut sitä, että seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdassa kapasiteetille vahvistettua rajaa noudatettaisiin 1.1.1996 alkaen. Riidanalainen päätös on tämän vuoksi kumottava.

138 Entisen Saksan demokraattisen tasavallan laivatelakoiden kokonaiskapasiteetin osalta Tanskan hallitus yhtyy täysin kantajien esittämiin perusteluihin.

139 Tanskan hallitus katsoo, että MTW:n laivatelakan kapasiteetti ylitti 100 000 brt 31.12.1995. Carl Bro Industry & Marine A/S:n (jäljempänä Carl Bro) laatiman kertomuksen perusteella se päättelee, että MTW:n kapasiteetti oli noin 240 000 brt vuodessa ja entisen Saksan demokraattisen tasavallan kokonaiskapasiteetti noin 576 000 brt vuodessa. Tanskan hallitus esittää tämän väitteensä tueksi, että MTW:n laivatelakan tuotantolaitokset vaikuttavat ylimitoitetuilta hyväksyttyyn kapasiteettiin nähden ja että telakan tuotantokapasiteettiin liittyvät ongelmat eivät tosiasiallisesti olleet merkityksellisiä, koska ainoat laivatelakan kannalta todella rajoittavat ongelmat liittyivät nostureihin ja satama-altaisiin. Tästä syystä kapasiteetin vähentyminen ei ollut peruuttamatonta.

140 Lopuksi Tanskan hallitus väittää, että MTW:n kapasiteettia ei voida, toisin kuin komissio katsoo, valvoa terästuotantoa koskevien rajoitusten perusteella, sillä bruttorekisteritonnit, joilla tuotantoa ja kapasiteettia mitattiin, ja eri tyyppisiin aluksiin käytettävän teräksen määrä eivät ole muuttumattomassa suhteessa toisiinsa. Tämän kysymyksen osalta Tanskan hallitus yhtyy pääasiallisesti kantajien esittämiin perusteluihin.

141 Komissio muistuttaa aluksi, että yhteisöjen tuomioistuimen valvoessa komission tekemiä päätelmiä sen tehtäviin kuuluu ainoastaan tarkistaa, että menettelyä koskevia sääntöjä ja perusteluvelvollisuutta on noudatettu, että tosiseikat ovat aineellisesti oikeita ja ettei ole tehty ilmeistä arviointivirhettä tai käytetty väärin harkintavaltaa. Tältä osin kantajat eivät komission mukaan ole esittäneet sellaisia seikkoja, jotka osoittaisivat riidanalaisessa päätöksessä olevan tosiasiavirheen tai ilmeisen arviointivirheen.

142 Komissio huomauttaa, että kantajien esittämä tulevaa kapasiteettia koskeva väite on ennenaikainen. Vaikka oletettaisiinkin, että MTW ryhtyisi muutoksiin, joiden seurauksena kapasiteetti lisääntyisi, tämä olisi vain riidanalaisen päätöksen rikkomista, jonka seurauksena tuen ei enää voitaisi katsoa soveltuvan yhteismarkkinoille. Tässä suhteessa Saksan viranomaisilla oli ollut 31.12.1995 asti aikaa ryhtyä kokonaistuotannon vähentämiseen.

143 Komission mukaan yhteisön lainsäätäjä on jättänyt komissiolle tietyn harkintavallan tulkita käsitettä kapasiteetti. Käytännössä tätä käsitettä ei alalla tulkita kantajien esittämin tavoin, ja kantajien esittämä tulkinta on joka tapauksessa vastoin neuvoston aikomusta säilyttää laivanrakennusalalla sellainen elinkelpoinen tuotantokapasiteetti, jonka avulla päästään 327 000 brt:n suuruiseen tuotantoon (545 000 brt vähennettynä 40 prosentilla).

144 Komission mukaan kapasiteetti on ymmärrettävä siten, että sillä viitataan tavanomaisissa suotuisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaan tuotantoon, käytettävissä olevat tuotantolaitokset huomioon ottaen. Käsitettä on sovellettu tällä tavoin direktiivissä 92/68/ETY tarkoitettua kapasiteettia arvioitaessa, ja jäsenvaltiot ovat tämän myös hyväksyneet. Asian kannalta merkitykselliset tiedot osoittavat, että — päinvastoin, kuin kantajat väittävät — itäsaksalaiset telakat pystyivät tuottamaan lähes samansuuruisia määriä, kuin vuoden 1990 kapasiteettia koskevassa arviossa oli esitetty.

145 Sitten komissio huomauttaa, että toimintatukea hyväksyessään se oli ottanut huomioon useiden rajoitusten pysyvyyden ja tuotantokapasiteettiin liittyvät ongelmat. Vaikka tuotantokapasiteettiin liittyvät ongelmat olisivatkin luonteeltaan väliaikaisia, niiden poistaminen tai kiertäminen hidastaa muita tuotantoketjun vaiheita. Kantajien konsultin laatimassa kertomuksessa jätettiin tältä osin ottamatta huomioon useita MTW:n laivatelakkaa koskevia tosiasioita, kun siinä päätelttiin, että tuotantokapasiteettiin liittyvät ongelmat voitaisiin poistaa suhteellisen alhaisin kustannuksin.

146 Komissio ei omasta mielestään ole muuttanut käsitteen "kapasiteetti" sisältöä, vaikka kapasiteetin arviointimenetelmää olikin hieman tarkistettu vuotta 1990 koskevan arvioinnin ja tulevaa kapasiteettia koskevan arvioinnin välisenä aikana. Käytetty menetelmä erosi hienoisesti, sillä komissiolla oli ollut käytettävissään paljon enemmän yksityiskohtaisia tietoja sen arvioidessa tulevaa kapasiteettia.

147 Kantajien esittämän tuotannon vähentämisaikataulun puuttumista koskevan väitteen osalta komissio huomauttaa, että kantajat eivät ole esittäneet tämän väitteen tueksi minkäänlaista näyttöä. Komissio korostaa, että Saksan viranomaisten 24.7.1992 komissiolle osoittamassa kirjeessä oli aikataulu. Entisessä Saksan demokraattisessa tasavallassa oli joka tapauksessa tosiasiallisesti vähennetty tuotantoa. Kantajilla ei tämän vuoksi ollut perusteltua intressiä tämän väitteen esittämiseen.

148 Niillä asiantuntijalausunnoilla, joita Cushing kantajien pyynnöstä tai Carl Bro Tanskan hallituksen konsultanttina olivat laatineet, ei komission mukaan ollut todistusarvoa, sillä ne perustuivat erittäin puutteelliseen tosiseikkoja koskevaan tietämykseen. Lisäksi konsulteilla ei ollut ollut mahdollisuutta vierailla itse paikalla eikä heillä ollut ollut oikeutta saada käyttöönsä investointeja tai niiden toteuttamista koskevia suunnitelmia.

149 Komissio kiistää kantajien esittämän väitteen, jonka mukaan komissio oli tehnyt väärän arvion olettaessaan, että tuotanto käsitti vain E3-tyyppiset öljynkuljetusalukset. Komissio väittää, että se ei koskaan ole esittänyt tällaista oletusta. Se oli tiennyt hyvin, että tuotevalikoimaa monipuolistettaisiin ja että siihen sisältyisi öljynkuljetusaluksia, kuivarahtialuksia ja matkustaja-aluksia. Kun otetaan

huomioon, että MTW:n tavoitteena oli päästä 2,5 E3-tyyppisen, 100 000 brt:n suuruisen öljynkuljetusaluksen enimmäisvuosituotantoon, oli luonnollista, että teräksen tuotanto arvioitiin tämän tyyppisen aluksen mukaisesti. MTW:n nykyinen tilauskanta ei ole kovin suuri, koska rakentamiseen käytettävä satama-allas ei vielä ollut valmis.

150 Lopuksi komissio huomauttaa, että se käytti aluksi vuonna 1992 sovellettua kerrointa. Oikeusvarmuuteen liittyvät syyt olivat estäneet sitä käyttämästä valmistelevan menettelyn loppuvaiheessa tällä välin neuvoteltuja uusia kertoimia.

151 Saksan hallitus vakuuttaa ensin antaneensa komissiolle sitoumuksen siitä, että telakat noudattavat niitä investointi- ja rakennussuunnitelmia, jotka esitettiin komission riippumattomalle asiantuntijalle ja jotka komissio hyväksyi, jotta taattaisiin se, ettei eri laivatelakoille vahvistettuja kattoja ylitettäisi.

152 Saksan hallitus väittää sitten, että DMS Deutsche Maschinen- und Schiffbau AG (jäljempänä DMS) määritti tutkimuksissaan entisen Saksan demokraattisen tasavallan laivatelakoiden tuotantoluvut yhteistyössä eri telakoiden kanssa. Entisen Saksan demokraattisen tasavallan laivatelakoilta peräisin olevat toimitukset olivat 1980-luvun puolivälistä lähtien tuotantoarvoltaan selvästi alhaisempia kuin ennakoitu kapasiteetti. Tuotantoluvuissa ennen yhdentymistä olleet eroavuudet voitiin selittää sillä, että entinen Saksan demokraattinen tasavalta ei toimittanut tietoja kansainvälisille järjestöille ja että laivanrakennusala ei myöskään tehnyt virallisia ilmoituksia ammattiyhdistykselle.

153 Tästä seuraa Saksan hallituksen mukaan, että entisen Saksan demokraattisen tasavallan olemassaolon viimeisen vaiheen aikana käytettävissä olleet tuotantolaitokset ja työntekijät huomioon ottaen laivatelakoiden todellinen vuosituotanto olisi voinut suotuisissa mutta tavanomaisissa olosuhteissa olla 545 000 brt:n luokkaa, kapasiteetin ollessa pikemminkin noin 600 000 brt.

154 Lopuksi Saksan hallitus yhtyy siihen komission esittämään arvioon, jonka mukaan laivatelakan kapasiteetti on laskettava käyttäen perusteena 1,7:ää työvuoroa vuorokaudessa. Verband für Schiffbau und Meerestechnik eV -yhdistyksen tekemien tutkimusten mukaan työvuorojen keskimääräinen lukumäärä Saksan teollisuudessa

on 1,2 työvuoroa vuorokaudessa. Liittohallitus korostaa lisäksi, että Wismarin sataman ruoppaustöiden piti alkaa vuoden 1995 jälkimmäisen puoliskon aikana. Liittohallituksen mukaan tämän ruoppauksen tarkoituksena on tehdä mahdolliseksi E3-tyyppisten öljynkuljetusalusten pääsy Wismariin.

155 Väliintulija MTW:n mukaan seitsemännen direktiivin 10 a artiklan kannalta katsoen on yhdentekevää, pystyykö MTW tarvittaessa tuottamaan enemmän kuin 100 000 brt. Mainitun artiklan 2 kohdan c alakohdassa edellytetään entisen Saksan demokraattisen tasavallan kapasiteetin vähentämistä ainoastaan yleisellä tasolla. Tästä seuraa, ettei komissiota velvoiteta mainitulla säännöksellä valvomaan erikseen sitä, että väliintulijan telakan kapasiteettia vähennettäisiin.

156 Koska kantajat eivät MTW:n mukaan ole näyttäneet, että muut itäsaksalaiset telakat ylittäisivät niille annetun kapasiteetin tai käyttäisivät sen kokonaan, jolloin väliintulijan kapasiteetin ylityksestä aiheutuisi se, että yleinen 327 000 brt:n raja ylittyy, kantajien esittämät väitteet, jotka koskevat väliintulijan telakan kapasiteettia, ovat merkityksettömiä.

157 MTW huomauttaa sitten, että kapasiteetin vähentämiselle 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdassa säädetty määräaika päättyi 31.12.1995. Ei siis edellytetty, että komission olisi riidanalaista päätöstä tehdessään pitänyt katsoa, että tuki oli yhteismarkkinoille soveltumaton, koska sellaista kapasiteetin vähentämistä, joka ei tuona ajankohtana ollut velvoittava, ei ollut taattu. Lisäksi mainitussa säännöksessä ei edellytetty ehdottomasti, että kapasiteettia olisi vähennettävä 40 prosentilla, vaan ainoastaan, että Saksan hallitus sitoutuu tähän vähentämiseen. Sen jälkeen kun Saksan hallitus oli ilmaissut hyväksymisensä, tämä edellä mainittu edellytys oli täyttynyt. Tästä seuraa, että kapasiteetin vähentämistä koskevat väitteet eivät ole perusteltuja.

158 Kantajien esittämän, E3-tyyppisten öljynkuljetusalusten käyttämistä kapasiteetin laskentaperusteena koskevan viittauksen osalta MTW väittää, että kantajien esittämät perustelut pohjautuvat useisiin tulkintavirheisiin. Ensiksikin satama-allas on suunniteltu siten, että siinä on mahdollista rakentaa E3-tyyppisiä aluksia. Toiseksi, Saksan hallitus suunnittelee jo Wismarin sataman laajentamista, jotta suuret alukset

pääsisivät sinne, ja näiden töiden on ennakoitu päättyvän 1997. Kolmanneksi on virheellistä väittää, että MTW:llä ei koskaan olisi ollut aikomusta rakentaa E3-tyyppisiä öljynkuljetusaluksia. MTW on nimittäin ainut Bremer Vulkan -konserniin kuuluva laivatelakka, joka on suunniteltu rakentamaan E3-tyyppisiä aluksia. MTW:n tilauskirja, johon kantajat viittasivat, ei ole merkityksellinen, sillä kaikkien siihen merkittyjen alusten oli valmistuttava ja ne oli luovutettava helmikuussa 1996 eli ennen uusien tuotantolaitosten valmistumista.

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

159 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan c alakohtaa on tulkittava siten, että siinä edellytettiin vain entisen Saksan demokraattisen tasavallan kokonaistuotantokapasiteetin yleistä vähentämistä 40 prosentilla eli kapasiteetin vähentymistä 545 000 brt:stä 327 000 brt:hen ennen 31.12.1995.

160 Tästä seuraa 10 a artiklan perusteella, että komission ei edellytetty päätöstä tehdessään varmistuvan siitä, että MTW:n telakan kapasiteetti erikseen tarkasteltuna vähentyisi tai rajoittuisi 100 000 brt:hen, ja että komissiolla oli oikeus hyväksyä vuonna 1994 toisen erän maksaminen sillä perusteella, että Saksan hallitus sitoutui jakamaan kapasiteetin itäsaksalaisten telakoiden kesken ja vähentämään kokonaiskapasiteettia ennen vuoden 1995 loppua.

161 Tältä osin on todettava, että vain Saksan hallitus oli tuohon aikaan toimivaltainen jakamaan kokonaiskapasiteetin eri itäsaksalaisten laivatelakoiden kesken edellyttäen, että se noudatti velvollisuutta vähentää kapasiteettia 40 prosentilla ennen tätä varten asetetun määräajan päättymistä 31.12.1995, ja näin ollen määräämään MTW:lle 100 000 brt:n suuruisen tai suuremman vuosittaisen enimmäiskapasiteetin.

162 Komission 1.4.1993 antamasta kertomuksesta (ks. edellä 9 kohta) käy ilmi, että Saksan hallitus oli direktiivissä 92/68/ETY säädetyn poikkeuksen perusteella todella suostunut vähentämään kapasiteettia ennen vuoden 1995 loppua ja että se oli ilmoittanut, kuinka kapasiteetti tulevaisuudessa jakautuu itäsaksalaisten telakoiden kesken.

163 On totta, kuten komissio on istunnossa huomauttanut, että vaikka tuen saaja MTW olisikin riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen ryhtynyt laivatelakalla sellaisiin muutoksiin, joiden seurauksena itäsaksalaisille laivatelakoille myönnetty kokonaiskapasiteetti olisi ylittynyt, tämä ei olisi vaikuttanut päätöksen lainmukaisuuteen, jota on arvioitava päätöksentekohetkellä vallitsevan tilanteen mukaan (asia 40/72, Schröder, tuomio 7.2.1973, Kok. 1973, s. 125). Tällainen seikka voi tarvittaessa olla peruste sille, että komissio antaa uuden päätöksen, jolla todetaan 10 a artiklassa säädettyjen edellytysten rikkominen ja määrätään kyseinen tuki palautettavaksi.

164 On kuitenkin todettava, että komissio ei ole nyt esillä olevassa asiassa perustanut päätöstään siihen, että MTW:n kapasiteetti ei tulevaisuudessa ylittäisi Saksan hallituksen myöntämiä 100 000 brt:tä. Tässä suhteessa komissio on hallinnollisen menettelyn aikana suorittanut teknisiä tarkistuksia riippumattomien asiantuntijoiden avustuksella varmistuakseen siitä, että mainittua kapasiteettia koskevaa rajoitusta noudatetaan.

165 Riidanalaisesta päätöksestä käy ilmi, että "vaikka komission teettämä, riippumattoman asiantuntijan suorittama tekninen tarkistus osoittikin, että MTW:n rakennuskapasiteetti vain vaivoin kykenisi ylittämään sen kapasiteetin (100 000 brt), jonka Saksan hallitus oli vahvistanut tälle telakalle osuudeksi Itä-Saksassa käytettävissä olevaan enimmäiskapasiteettiin (327 000 brt), valvontaa on kuitenkin tarpeellista jatkaa investointihankkeen toteuttamisen ajan, jotta rakennuskapasiteetille asetettua rajaa noudatettaisiin".

166 Riidanalaisessa päätöksessä asetetaan tuen hyväksymisedellytykseksi se, että Saksan hallitus sitoutuu takaamaan, ettei MTW ylitä teräksen tuotannolle asetettua 102 500 tonnin enimmäistuotantoa, rakennusaltaan pituus ei ylitä 366 metriä ja että siitä rakennusaltaan osasta, joka oli alunperin tarkoitettu kahden laivan rakentamiseen, luovutaan. Tässä yhteydessä on myös hyödyllistä muistuttaa komission väittäneen istunnossa, että sen oli pakko riidanalaisen päätöksen tekohetkellä, eli yli puolitoista vuotta ennen kuin rakenteellisille uudistuksille varattu aika päättyi, perustaa päätös Saksan hallituksen antamiin sitoumuksiin. Komissio lisäsi, että Saksan viranomaiset eivät enää näiden sitoumusten antamisen jälkeen voineet muuttaa kapasiteetin jakautumista etenkään MTW:n kapasiteetin osalta ilman komission edeltä käsin antamaa lupaa.

167 Näissä olosuhteissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kuten komissiokin on todennut istunnossa, tämän kanneperusteen osan perusteltavuus riippuu siitä, voivatko kantajat esittää sellaisia seikkoja, joiden perusteella ne osoittavat, että komissio on tehnyt tosiasioita koskevan ilmeisen arviointivirheen tai perustanut päätöksen virheellisiin aineellisiin tosiseikkoihin katsoessaan tuolloin, että kapasiteetille asetettua vuotuista 100 000 brt:n suuruista rajaa noudatettaisiin.

168 Ennen kuin tarkistetaan, onko asia näin, on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuimen tehtäviin kuuluu kumoamiskannetta tutkiessaan vain tarkistaa, onko riidanalainen päätös lainvastainen perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitetuin tavoin, eikä se voi korvata omalla tosiasioita koskevalla arvioinnillaan päätöksen tekijän esittämää arviointia (em. asiassa Matra v. komissio annetun tuomion 23 kohta).

169 Vaikka komission arvioidessa direktiivillä 92/68/ETY käyttöön otetun poikkeusjärjestelmän mukaisten toimintatukien soveltuvuutta yhteismarkkinoille sen tehtäviin kuuluukin vain tarkistaa, että seitsemännen direktiivin 10 a artiklasta ilmeneviä edellytyksiä on noudatettu (ks. edellä 92—94 kohta ja em. asia Belgia v. komissio, tuomio 18.5.1993, 33 kohta), komissiolla on kuitenkin laaja harkintavalta arvioida MTW:n tulevaan kapasiteettiin vaikuttavia tosiseikkoja (ks. perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan soveltamisesta samansuuntaisesti em. asiassa Matra v. komissio annettu tuomio; asia C-142/87, Belgia v. komissio, tuomio 21.3.1990, Kok. 1990, s. I-959 ja yhdistetyt asiat T-244/93 ja T-486/93, TWD v. komissio, tuomio 13.9.1995, Kok. 1995, s. II-2265).

170 Sellaisissa nyt esillä olevan kaltaisissa asioissa, joihin liittyy monimutkaisia taloudellisia ja teknisiä arviointeja, yhteisöjen tuomioistuimen on tarkistettava vain, että menettelysääntöjä ja perusteluvelvollisuutta on noudatettu, että tosiasiat ovat aineellisesti oikeita, ettei ilmeistä arviointivirhettä ole tehty tai harkintavaltaa ole väärinkäytetty (yhdistetyt asiat 142/84 ja 156/84, BAT ja Reynolds v. komissio, tuomio 17.11.1987, Kok. 1987, s. 4487, 62 kohta; asia T-17/93, Matra Hachette v. komissio, tuomio 15.7.1994, Kok. 1994, s. II-595, 104 kohta ja asia T-9/93, Schöller v. komissio, tuomio 8.6.1995, Kok. 1995, s. II-1611, 140 kohta).

171 Riidanalaista päätöstä vastaan esitettyjä väitteitä on tutkittava tämän oikeuskäytännön valossa.

172 Sen väitteen osalta, jonka mukaan komissio oli tulkinnut väärin kapasiteettia koskevaa käsitettä, on todettava, että direktiivissä 92/68/ETY ei määritellä tätä käsitettä. Tästä seuraa, kuten komissio aivan oikein on huomauttanut, että yhteisön lainsäätäjä on jättänyt komissiolle tiettyä harkintavaltaa.

173 Tässä suhteessa on todettava asiakirjoista ilmenevän, että alalla ei ole yhtä ainoaa ja yhteisesti hyväksyttyä "kapasiteetin" määritelmää. Komission esittämästä ja Länsi-Euroopan laivanrakentajien yhdistyksen ja japanilaisen laivanrakentajien yhdistyksen laatimasta 12.10.1994 päivätystä muistiosta, jossa käsitellään maailman laivanrakennuskapasiteettia, käy ilmi, että alalla on käytössä useita erilaisia kapasiteettia koskevia käsitteitä.

174 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei se OECD:n asiakirja, johon kantajat viittaavat ja jossa "käytettävissä oleva kansallinen kapasiteetti (available national capacity)" on määritelty "kauppalaivojen rakentamiseen käytettävissä olevaksi enimmäiskapasiteetiksi, ottaen huomioon fyysiset mahdollisuudet ja kaikki asiaa koskevat lakiin tai hallintokäytäntöön perustuvat rajoitukset", vahvista kantajien esittämää väitettä, jonka mukaan "kapasiteetilla" tarkoitetaan telakan enimmäistuotantoa optimaalisissa olosuhteissa. Kuten komissio on istunnossa huomauttanut, OECD:n asiakirjassa viitataan "enimmäiskapasiteettiin", kun taas seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdassa käytetään termiä "kapasiteetti". Toisaalta OECD:n esittämä määritelmä, jonka mukaan on otettava huomioon fyysiset mahdollisuudet ja kaikki asiaa koskevat lakiin tai hallintokäytäntöön perustuvat rajoitukset, vastaa pikemminkin sitä komission esittämää määritelmää, jonka mukaan kapasiteetilla tarkoitetaan tavanomaisissa suotuisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaa tuotantoa käytettävissä olevat tuotantolaitokset huomioon ottaen. Joka tapauksessa OECD:n käyttämä määritelmä ei voi tässä tapauksessa sitoa komissiota, kun otetaan huomioon, että sitä käytetään toisessa asiayhteydessä eli tilastollisia tarkoituksia varten.

175 Kantajien esittämää väitettä, jonka mukaan heidän oma tulkintansa käsitteestä "kapasiteetti" perustuu myös 25.5.1992 annettuun tiedonantoon, ei myöskään voida hyväksyä. Vaikka kapasiteetin arviointi entisessä Saksan demokraattisessa tasavallassa 1.7.1990 perustuikin "voimavarojen laskentaan, eli laivan rakentamiseen tarvittavia miestyötunteja verrattiin käytettävissä oleviin miestyötunteihin", näin oli ainoastaan sen vuoksi, että Itä-Saksan laivanrakennusta koskevia luotettavia tietoja oli vain vähän saatavilla heinäkuuta 1990 edeltävältä ajalta.

176 Koska kantajilla on näyttövelvollisuus siinä tapauksessa, että ne kiistävät tulkinnan, jonka komissio on esittänyt harkintavaltaansa kuuluvassa asiassa, niitä asiakirjoja, joihin kantajat viittaavat tulkintansa tueksi, nimittäin 10.6.1992 laadittua neuvoston asiakirjaa nro 7049/92 ja 4.2.1985 laadittua komission asiakirjaa PO III/C/3, ei voida ottaa huomioon todisteina sen vuoksi, että niitä ei ole esitetty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle.

177 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo tämän vuoksi, että kantajat eivät ole esittäneet sellaisia seikkoja, jotka osoittaisivat, että komissio on ylittänyt harkintavaltansa tulkitessaan käsitettä kapasiteetti siten, että sillä tarkoitetaan tavanomaisissa suotuisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaa tuotantoa käytettävissä olevat tuotantolaitokset huomioon ottaen.

178 Tämän tulkinnan muuttamista hallinnollisen menettelyn aikana koskevan väitteen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että asiakirjoista ja erityisesti Itä-Saksan laivatelakoiden aikaväliä 1975—1990 koskevista tuotantoluvuista, jotka DMS laati yhdistymisen jälkeen yhteistyössä itäsaksalaisten laivatelakoiden kanssa, käy ilmi, että vuotta 1990 edeltävien vuosien keskimääräinen tuotanto oli suurin piirtein yhtä suuri kuin komission konsultin DRT Europen kapasiteettia koskeva arvio 545 000 brt, jonka neuvosto sittemmin vahvisti. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo näistä tiedoista ilmenevän, että vuoden 1990 kapasiteetti oli tosiasiallisesti arvioitu komission vahvistaman kapasiteetin käsitettä koskevan tulkinnan mukaisesti, eli siten, että sillä tarkoitettiin tavanomaisissa suotuisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaa tuotantoa käytettävissä olevat tuotantolaitokset huomioon ottaen. Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että komissio on perustellusti tarkentanut käyttämäänsä kapasiteetin arviointimenetelmää investointihankkeiden edistymisen ja yksityiskohtaisempien tietojen kertymisen myötä.

179 Yhteisön laivanrakennusteollisuuden tilasta 8.11.1990 annettuun komission kertomukseen (SEC(91) 2057 lopull.) sisältyvät tuotantoluvut, joihin kantajat väitteensä tueksi vetoavat, eivät muuta tätä arviota sen vuoksi, että ne eivät ole yhtä tarkkoja. Niistä vastauksista, jotka komissio on antanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kirjallisiin kysymyksiin, käy ilmi, että Lloyds Maritime Information Servicellä, joka on kerännyt mainitussa kertomuksessa olevat

tuotantoluvut, on ollut länsimaisena yhtiönä vaikeuksia saada luotettavia lukuja, koska entinen Saksan demokraattinen tasavalta ei toimittanut tietoja kansainvälisille järjestöille ja koska Itä-Saksan teollisuus ei ollut tehnyt virallisia ilmoituksia ammattiyhdistykselle.

180 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantajat eivät ole näyttäneet, että komissio olisi hallinnollisen menettelyn aikana muuttanut kapasiteettia koskevan käsitteen tulkintaansa.

181 Niiden väitteiden osalta, jotka koskevat MTW:n tulevan kapasiteetin arviointia, on korostettava, että komissio on suorittanut monimutkaisen kapasiteettia koskevan taloudellisen analyysin perustaen tämän erityisesti erään ulkopuolisen konsultin, nimittäin Appledoren, tekemään tutkimukseen. Komission 1.4.1993 antamasta, uusissa osavaltioissa toteutettavien yksityistämisten valvontaa koskevasta toisesta kertomuksesta käy tältä osin ilmi, että Appledore oli arvioinut kolmen yksityistetyn laivatelakan kapasiteetin ja että näiden joukkoon kuului myös MTW. Appledoren keräämien tietojen mukaan tuotantokattoja ei ylitettäisi tuotantolaitoksissa ilmenneiden tuotantokapasiteettiin liittyvien ongelmien vuoksi. Appledore arvioi lopuksi erilaisten teknisten tarkistusten jälkeen, että MTW:n telakan tuottavuuden olisi oltava lähes yhtä suuri kuin "parhaat eurooppalaiset normit" edellyttivät tai jopa niitä suurempi, ennen kun se kykenisi tuottamaan 100 000 brt vuodessa.

182 Komissio on tämän asian osalta kirjallisen käsittelyn aikana väittänyt, että kapasiteetin rajoittaminen olisi varmaa, jos telakka suunniteltaisiin siten, että tuotantoon liittyvien ongelmien ja tuotannontekijöiden välillä saavutettaisiin tasapaino. Vaikka tuotantokapasiteettiin liittyvät ongelmat olisivatkin luonteeltaan väliaikaisia, niiden poistaminen tai kiertäminen hidastaa muita tuotantoketjun vaiheita ja tämän vaikutuksesta optimaaliteho pienenee. Komission konsultit korostivat tältä osin, että on lähestulkoon mahdotonta suunnitella sellaista tuotantolaitosta, jossa ei ilmenisi tuotantokapasiteettiin liittyviä ongelmia.

183 Vastauksessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kirjallisiin kysymyksiin komissio on väittänyt, että viimeisimmän tuotantokapasiteettiin liittyviä ongelmia koskevan tutkimuksen mukaan (joka tehtiin elokuussa 1995) ensimmäiset tuotantokapasiteettiin liittyvät ongelmat tulevat esiin valmistuspöydillä ja alueilla, joissa osien kokoaminen tapahtuu. Komissio on lisännyt, että muita avainasemassa olevia infrastruktuureja kuten satamalaitureita, nostureita ja yksiköiden

kokoamisalueita on tutkittu tarkoituksena määrittää niiden ennakoitu käyttö kiertoajan avulla, millä tarkoitetaan sitä aikaa, joka tietyssä infrastruktuurissa tarvitaan tietyn tehtävän suorittamiseen. Komission mukaan näistä tutkimuksista käy ilmi, että Appledore ei ole todennut minkäänlaista ylikapasiteettia millään alalla. Lisäksi komission konsultit ovat sitä mieltä, että jos suurin osa laivatelakoista kykeneekin tarvittaessa kohottamaan tuotantotasoaan käyttämällä toimintaan voimakkaasti vaikuttavia menetelmiä alhaisin kustannuksin, koska niillä on käytössään tähän soveltuvat tilat, MTW:llä ei sitä vastoin ole käytettävissään sellaisia suuria avoimia tiloja, joita voitaisiin käyttää teräksen tuotannon lisäämiseen.

184 Koska käsitteellä kapasiteetti tarkoitetaan direktiivin 92/68/ETY mukaan tavanomaisissa suotuisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaa tuotantoa käytettävissä olevat tuotantolaitokset huomioon ottaen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että se komission esittämä väite, jonka mukaan kapasiteettia voidaan rajoittaa ylläpitämällä useita tuotantoa koskevia rajoituksia ja tuotantokapasiteettiin liittyviä ongelmia, on hyväksyttävä.

185 On todettava, että kantajat eivät ole esittäneet sellaista näyttöä, jonka avulla ne olisivat osoittaneet, että komission konsultit ovat suorittaessaan tuotantolaitoksia koskevia teknisiä arviointeja tehneet tosiasioita koskevan ilmeisen arviointivirheen tai että ne olisivat perustaneet nämä arvionsa aineellisesti virheellisiin tosiseikkoihin.

186 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantajien ja Tanskan hallituksen esittämissä kahdessa asiantuntijakertomuksessa ei kyetä kyseenalaistamaan komission konsulttien tekemiä, MTW:n kapasiteettia koskevia arvioita, koska mainituissa kertomuksissa on arvioitu kapasiteettia selvästi erilaisin menetelmin.

187 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa yhtäältä, että ne asiantuntijat, joiden tehtäväksi näiden kahden kertomuksen laatiminen annettiin, ovat erikoistuneet laivoihin eivätkä laivatelakoihin ja toisaalta, että nämä kaksi kertomusta perustuvat asioiden puutteelliseen tuntemukseen, mikä myös Cushingin laatimassa kertomuksessa myönnetään. Cushing tukeutuu vahvasti erityisesti kertomuksiin, kokouksissa laadittuihin muistiinpanoihin ja muihin MTW:n sittemmin peruutettuun muuttohankkeeseen liittyviin asiakirjoihin. Cushingilla ja Carl Brolla ei kummallakaan ole myöskään ollut mahdollisuutta vierailla laivatelakan sijaintipaikalla,

eivätkä ne ole saaneet käyttöönsä investointi- eivätkä toteuttamissuunnitelmaa. Appledoren mukaan Cushingin kertomuksessa esitetyt arviot ja päätelmät sisältävät tämän vuoksi useita virheellisyyksiä, jotka koskevat erityisesti tuotannon parissa välittömästi työskentelevien työntekijöiden lukumäärää, telakan tuotantopinta-alaa ja uuden telakan kokoa. Näissä olosuhteissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kertomuksilla ei osoiteta, että komissio olisi tehnyt ilmeisen arviointivirheen.

188 Mitä tulee esitettyyn moitteeseen, joka koskee sitä, että E3-tyyppisten öljynkuljetusalusten tuotantoa käytettiin perusteena teräksen enimmäistuotantoa laskettaessa, riidanalaisesta päätöksestä käy ilmi, että tuen hyväksymisen edellytyksenä on, että sallittua 102 500 terästonnin enimmäistuotantoa ei ylitetä. Tämä tuotanto on laskettu 2,5:n E3-tyyppisen öljynkuljetusaluksen rakentamisen perusteella.

189 Kantajat väittävät, että komission esittämät arviot ovat virheellisiä, sillä jos laskelmat perustetaan todennäköisempään ja paremmin ennakoitavissa olevaan tuotevalikoimaan, johon sisältyy erilaisia aluksia, esimerkiksi muun muassa E3-öljynkuljetusaluksia, kuivarahtialuksia ja matkustaja-aluksia, joita MTW:llä oli alun perin ollut tarkoitus tuottaa, kapasiteettia koskeva laskelma, joka perustuu 102 500 terästonnin vuosittaiseen jalostukseen, ylittää sallitun 100 000 brt:n suuruisen rajan.

190 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kantajat eivät ole kiistäneet sitä, että MTW:n telakan suunnitelluissa rakennustöissä painopiste on ollut E3-tyyppisissä öljynkuljetusaluksissa. Asiakirjoista käy sitä paitsi ilmi, että satama-allas, joka otetaan käyttöön marraskuussa 1997, on suunniteltu E3-tyyppisten öljynkuljetusalusten rakentamiseen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin annetuissa vastauksissa on täsmennetty, että vuoden 1997 loppuun mennessä on tarkoitus saattaa päätökseen väylien laajentamistyöt, joiden jälkeen sellaisten suurikokoisten öljynkuljetusalusten, jollaisia esimerkiksi E3-tyyppiset alukset ovat, on mahdollista päästä Wismarin satamasta.

191 On todettava, että vaikka toisen tuotevalikoiman tuottamisesta seuraisi 100 000 brt:n suuruisen enimmäiskapasiteetin ylittyminen — 102 500 tonnin teräksentuotannon pysyessä muutoin ennallaan —, kuten komissio on myöntänyt, asiakirjoista käy ilmi, että tämä tilanne on puhtaasti teoreettinen, sillä kantajien

esittämät perustelut pohjautuvat siihen erheelliseen oletukseen, että laivatelakalla on mahdollista käsitellä sama määrä teräst riippumatta siitä, miten monimutkaisesti sitä joudutaan käsittelemään.

192 Komission ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin antamasta vastauksesta käy ilmi, että teräksen enimmäistuotanto (102 500 tonnia) on mahdollista saavuttaa vain siinä tapauksessa, että telakalla tuotetaan ainoastaan E3-tyyppisiä öljynkuljetusaluksia.

193 Komission mukaan tämä selittyy sillä, että jos laivatelakalla päätettäisiin tuottaa pienempiä ja rakenteellisesti monimutkaisempia aluksia, esimerkiksi säiliörahtialuksia, lauttoja ja matkustaja-aluksia, tämä vaikuttaisi väistämättömästi sen teräksenkäsittelykapasiteettiin. Tämän tyyppisiin aluksiin käytetään pääsääntöisesti teräslevyjä, jotka ovat huomattavasti ohuempia, ja tämä rajoittaa tarvittavan teräksen määrää mutta ei välttämättä vähennä tarvittavien levyjen määrää. Lisäksi taivutettujen levyjen suuremmasta määrästä ja laivanvarustukseen liittyvistä hyvin erilaisista vaatimuksista seuraa, että työhön käytetty aika ja odotusaika pidentyy jokaisessa tuotantovaiheessa, ja niillä on näin ollen huomattava vaikutus teräksenkäsittelyn kokonaiskapasiteettiin.

194 Tästä seuraa komission mukaan, että teräslevyjen tuottaminen ja käsittely sellaisella laivatelakalla, jota ei ole tähän suunniteltu, johtaa nopeasti tiettyjen tuotannonalojen ylityöllistämiseen. Tällaisia tuotannonaloja ovat esimerkiksi maalausyksiköt, jotka jarruttavat tuotantoa sen vuoksi, että niiden on suoriuduttava suuremmasta työmäärästä maalausyksikköjen lukumäärän pysyessä samana, sillä käsittelyyksiköt ovat tavallisesti kooltaan pienempiä, mutta niiden lukumäärä on suurempi. Vaikka rakenteellisesti monimutkaisiin osiin tarvitaan vähemmän terästä, näiden osien käsittelyyn kuluu enemmän miestyötunteja, ja tämä pidentää niiden käsittelyaikaa tietyillä telakan tuotantoaloilla.

195 Koska kantajat eivät ole esittäneet sellaisia riittäviä tosiseikkoja, joiden perusteella teräksen tuotantoa koskevat väitteet voitaisiin asettaa vakavasti kyseenalaisiksi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantajien esittämä väite, joka koskee E3-tyyppisten alusten käyttämistä laskentaperusteena, on hylättävä.

196 Sen kantajien esittämän väitteen osalta, jonka mukaan komissio oli virheellisesti soveltanut yksirunkoisia E3-tyyppisiä aluksia koskevaa OECD:n brt-kerrointa (0,25), vaikka sen olisi pitänyt soveltaa kaksirunkoisia aluksia koskevaa kerrointa (0,30), on hyväksyttävä komission esittämä perustelu, jonka mukaan oikeusvarmuuteen liittyvät syyt olivat estäneet sitä valmistelevan menettelyn lopussa käyttämästä tällä välin neuvoteltuja uusia kertoimia, kun sovellettava kerroin oli ollut vuonna 1992 kapasiteettia arvioitaessa 0,25. Asiakirjoista ja asianosaisten esittämistä suullisista lausumista käy joka tapauksessa ilmi, että vaikka uusi kaksirunkoisiin aluksiin sovellettavissa oleva kerroin (0,30) olikin sovellettavissa 1.1.1993 lukien, se julkaistiin vasta kesäkuussa 1994.

197 Sen kantajien esittämän väitteen osalta, joka koskee menettelysääntöjen rikkomista eli jonka mukaan Saksan hallitus oli laiminlyönyt seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitetun aikataulun laatimisen ja jonka mukaan spill-over-kertomus oli jätetty myöhässä, todetaan vain, että vaikka tällaiset rikkomiset olisikin näytetty toteen, kantajat eivät ole osoittaneet, että menettely olisi voinut johtaa toisenlaiseen lopputulokseen, jos tällaista sääntöjenvastaisuutta ei olisi esiintynyt (em. asia Belgia v. komissio, tuomio 21.3.1990 ja em. asiassa Distillers Company v. komissio annettu tuomio). Lisäksi kantajat eivät ole kyenneet kiistämään sitä komission esittämää väitettä, jonka mukaan entisessä Saksan demokraattisessa tasavallassa olisi joka tapauksessa vähennetty kapasiteettia. Näissä olosuhteissa väite on hylättävä perusteettomana.

198 Ottaen huomioon edellä esitetyt seikat kokonaisuudessaan kanneperusteen toinen osa on hylättävä.

199 Koska asiakirjoista on saatavissa riittävästi asiaa koskevia tietoja, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei Saksan viranomaisten 2.10.1992 päivättyä tiedoksiantoa, Saksan hallituksen 4.12.1992 päivättyä kirjettä, Treuhandanstaltin ja Bremer Vulkanin välillä tehtyä MTW:n myyntisopimusta eikä Saksan hallituksen 24.7.1992 päivättyä kirjettä ole kantajien vaatimin tavoin aihetta määrätä esitettäviksi. Kantajat ovat vaatineet näiden asiakirjojen esittämistä sillä perusteella, että niihin sisältyy kapasiteetille asetettuun rajoitukseen, joka on yksi asian avainkysymyksistä, liittyviä tietoja. Koska kantajat eivät ole kuitenkaan kiistäneet sitä, että

Saksan hallitus oli antanut komissiolle sitoumuksen siitä, että MTW:n kapasiteetti rajoittuisi tulevaisuudessa 100 000 brt:hen, vaadittujen asiakirjojen esittäminen ei ole välttämätöntä riidanalaisen päätöksen laillisuuden valvonnan kannalta (asia 212/86, ICI v. komissio, määräys 11.12.1986, 4 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

200 Asiantuntijatarkastuksen suorittamista koskevan vaatimuksen osalta on muistutettava, että oikeuskäytännön mukaan riidanalaiseen päätökseen on sovellettava yhteisön toimenpiteitä koskevaa pätevyysolettamaa, ellei ole esitetty mitään sellaista seikkaa, joka asettaisi sen pätevyyden kyseenalaiseksi (asia 11/81, Dürbeck v. komissio, tuomio 1.4.1982, Kok. 1982, s. 1251). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtäviin ei kuulu määrätä asian selvittämistoimista, jos kantajat eivät kykene esittämään sellaisia seikkoja, joiden avulla tämä olettama asetettaisiin kyseenalaiseksi. Kun otetaan huomioon, että kantajien ja Tanskan hallituksen laadituttamien asiantuntijalausuntojen perusteella ei, kuten edellä 186 kohdassa todettiin, voida asettaa kyseenalaisiksi MTW:n kapasiteetista esitettyjä arviointeja ja että kantajat eivät ole esittäneet sellaisia seikkoja, joiden perusteella voitaisiin olettaa komission tehneen ilmeisiä arviointivirheitä, ei ole syytä määrätä toimitettavaksi asiantuntijatarkastusta.

201 Kantajat väittävät komission rikkoneen seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan c alakohtaa, jossa vaaditaan kapasiteetin todellista ja peruuttamatonta vähentämistä, koska se hyväksyi sen, että kapasiteettia voidaan korottaa vastaavasti joko viiden vuoden (komission suostumuksella) tai kymmenen vuoden (ilman komission suostumusta) kuluttua. Kantajien mukaan seitsemännen direktiivin 7 artiklasta ilmenevää periaatetta ei voida soveltaa, sillä tämä artikla koskee vain lopettamistukea. Nyt esillä olevassa tapauksessa on sitä vastoin kysymys telakan nykyaikaistamisesta siten, että kapasiteettia lisätään 100 000 brt:iin.

202 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että riidanalaisessa päätöksessä määrätään, että "kapasiteettia koskevaa rajoitusta sovelletaan rakenteellisten uudistusten päättymistä seuraavien kymmenen vuoden ajan. Saksa voi viiden vuoden kuluttua pyytää komissiota nostamaan kapasiteettia koskevaa rajoitusta".

203 Seitsemännen direktiivin 10 a artiklassa ei määritellä sen 2 kohdan c alakohdassa olevaa ilmaisua "todellinen ja peruuttamaton kapasiteetin vähentäminen". Tämän vuoksi sitä tulkittaessa on käytettävä apuna muita seitsemännen direktiivin säännöksiä.

204 Seitsemännen direktiivin 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä ja toisessa kohdassa säädetään sulkemistukien osalta seuraavaa:

"Tukea, joka on tarkoitettu kattamaan tavalliset laivanrakennus- tai korjaustelakoiden osittaisesta tai täydestä sulkemisesta aiheutuvat kulut, voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvina, jos sulkemisesta johtuva laivanrakennustuotantokyvyn väheneminen on todellista ja peruuttamatonta.

Varmistuakseen tuen kohteena olevien sulkemisten peruuttamattomuudesta, kyseinen jäsenvaltio valvoo, että laivanrakennus ja -korjauslaitokset pysyvät suljettuina vähintään viiden vuoden ajan."

205 Seitsemännen direktiivin 7 artiklasta käy ilmi, että sulkemista on pidettävä peruuttamattomana silloin kun se kestää yli kymmenen vuotta. Komissio voi tarvittaessa viiden vuoden kuluttua antaa laitoksen avaamista koskevan luvan. Mainitun artiklan 1 kohdan neljännessä alakohdassa säädetään, että "jos viiden vuoden ajanjakson jälkeen, mutta ennen täyden kymmenen vuoden kulumista sulkemisen päivämäärästä jäsenvaltio haluaa avata uudelleen laivanrakennus- ja korjauslaitoksen, sen on saatava siihen komissiolta lupa ennakolta".

206 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että ilmaisua "todellinen ja peruuttamaton kapasiteetin vähentäminen" on 10 a artiklan ollessa kysymyksessä tulkittava samaan tapaan. Kantajien Itä-Saksan laivatelakoiden kokonaiskapasiteetin vähentymistä koskevalla väitteellä, jonka mukaan 7 artiklasta ilmeneviä periaatteita ei voida soveltaa, koska MTW:n kapasiteetti kasvaa, ei tämän vuoksi ole merkitystä.

207 Tämän vuoksi kanneperusteen kolmas osa on hylättävä.

208 Seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan rikkomista koskeva kanneperuste on niin muodoin hylättävä kokonaisuudessaan.

Olennaisten menettelymääräysten rikkomista koskeva kanneperuste

209 Tässä kanneperusteessa on kaksi osaa. Ensiksikin riidanalaista päätöstä ei kantajien mukaan ole perusteltu riittävästi. Toiseksi komissio ei ollut hankkinut itselleen seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan d alakohdassa edellytettyjä spill-over-kertomuksia.

Kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee perustamissopimuksen 190 artiklan rikkomista

— Asianosaisten esittämät perustelut

210 Kantajat väittävät, että riidanalainen päätös on virheellinen, koska sitä ei ole perusteltu. Kantajat muistuttavat, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 190 artiklassa edellytettyihin perusteluihin on sisällyttävä selkeästi ja yksiselitteisesti yhteisön toimielimen riidanalaisen toimenpiteen perustelut siten, että henkilöille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiaan ja jotta yhteisöjen tuomioistuimet voivat valvoa toimenpiteen laillisuutta (asia T-95/94, Sytraval v. komissio, tuomio 28.9.1995, Kok. 1995. s. II-2651, 52 kohta, jossa tehty valitus on parhaillaan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltävänä [asia C-367/95 P]). Kantajien mukaan on tärkeää, että päätöksen perusteluihin sisältyy tietoja, joita ulkopuoliset, joilla on asiassa intressi, tarvitsevat (yhdistetyt asiat 296/82 ja 318/82, Alankomaat ja Leeuwarder Papierwarenfabriek v. komissio, tuomio 13.3.1985, Kok. 1985, s. 809).

211 Kantajat myöntävät, että päätöksen perustelut voivat tarvittaessa olla lyhyitäkin (asia 24/62, Saksa v. komissio, tuomio 4.7.1963, Kok. 1963, s. 129). Joitakin rajoituksia on kuitenkin olemassa, kuten nyt esillä olevan asian kanssa samankaltaisesta, yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 323/82, Intermills vastaan komissio, 14.11.1984 antamasta tuomiosta (Kok. 1984, s. 3809, 35 kohta) voidaan päätellä. Seitsemännen

direktiivin 10 a artiklassa ja 23.12.1992 tehdyssä päätöksessä asetetaan kantajien mukaan tiettyjä erityisiä edellytyksiä sille, että komissio voi puoltaa tuen toisen erän maksamista. Tästä seuraa, että komission olisi pitänyt riidanalaista päätöstä tehdessään selittää, miksi se katsoi edellytysten täyttyneen.

212 Riidanalaisesta päätöksestä ei ilmene, että 1) tuen tarpeellisuus olisi todistettu kyseisiä sopimuksia koskevalla tappiolaskelmalla (em. asia Intermills v. komissio, tuomion 33 kohta), 2) että Saksan hallitus olisi selvästi sitoutunut entisen Saksan demokraattisen tasavallan laivatelakoiden kapasiteetin todelliseen ja peruuttamattomaan vähentämiseen 40 prosentilla, 3) että 10 a artiklan 2 kohdan a alakohdassa vahvistettua enimmäiskattoa olisi noudatettu, 4) että tuen toinen erä olisi maksettu ennen 31.12.1993, 5) että komissio olisi saanut kaikki spill-over-kertomukset, ja 6) että komissio olisi varmistunut siitä, ettei muuta tuotantotukea myönnettäisi. Lisäksi komissio oli riidanalaisessa päätöksessä laiminlyönyt ilmoittaa, että Saksan viranomaiset olivat jo maksaneet tuen ennen 31.12.1993. Kantajien mukaan komissio ei voinut vain todeta seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdassa asetettujen edellytysten täyttyneen (em. asia Intermills v. komissio, tuomion 35 kohta).

213 Viitaten komission vastineessa esitettyihin perusteisiin, kantajat korostavat sitten, että riittämättömiä perusteluja ei voida korjata kanteen nostamisen jälkeen (asia 195/80, Michel v. parlamentti, tuomio 26.11.1981, Kok. 1981, s. 2861).

214 Vaikka kantajat olikin kutsuttu niihin kokouksiin, joissa asiasta oli keskusteltu yksityiskohtaisesti, ne vakuuttavat, etteivät ne näissä tilaisuuksissa olleet saaneet tietoja niistä tosiasiallisista ja oikeudellisista syistä, joiden perusteella tuki lopulta katsottiin soveltuvaksi. Kantajille oli tiedotettu vain telakan siirtohankkeen koosta.

215 Muutoin kantajat kiistävät sen oikeuskäytännön merkityksen, johon komissio viittaa (yhdistetyt asiat 43/82 ja 63/82, VBVB ja VBBB v. komissio, tuomio 17.1.1984, Kok. 1984, s. 19 ja em. asiassa Belgia v. komissio 18.5.1993 annettu tuomio). Komissiota ei kantajien mukaan viimeksi mainitulla tuomiolla vapautettu komissiolle perustamissopimuksen 190 artiklan mukaan kuuluvasta velvollisuudesta.

216 Seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 3 kohdan osalta kantajat väittävät, että komissio ei ole riidanalaisessa päätöksessä asiaankuuluvin tavoin täsmentänyt, katsoiko se myönnetyn tuen olevan yhteisen edun mukainen.

217 Tanskan hallitus väittää, että tässä tapauksessa esillä olevan kaltaisen yksittäisen päätöksen perustelemiselle asetettujen vaatimusten on oltava tiukempia kuin yleisten toimenpiteiden perustelemiselle asetetut vaatimukset.

218 Tanskan hallitus katsoo sitten, että riidanalaisella päätöksellä ei asianosaisille anneta riittäviä mahdollisuuksia ymmärtää syntynyttä oikeudellista tilannetta ja valvoa sen laillisuutta (em. asiassa Sytraval v. komissio annettu tuomio). Kantajien esittämien väitteiden lisäksi Tanskan hallitus katsoo erityisesti, että 1) 18.5.1994 päivätystä kirjeestä ei käy ilmi, että kysymyksessä on päätös, 2) että riidanalaisessa päätöksessä ei selkeästi viitata oikeudelliseen perustaan, 3) että päätöksessä ei täsmällisesti luetella Saksan hallituksen sitoumuksia, 4) että vaaditut kapasiteettia koskevat rajoitukset oli ilmaistu sekavasti ja epäyhtenäisesti, 5) että ottaen huomioon, että asianosaisilla täytyy olla mahdollisuus vaatia valtion tukia koskevassa asiassa erityisen hyviä perusteluja, päätöksestä ei käy ilmi, oliko komissio tehnyt lisätutkimuksia suunnitellun tuen vaikutuksista koko laivanrakennusalaan, ja lopuksi 6) että päätökseen sisältyy tietoja, jotka eivät ole merkityksellisiä ja jotka eivät ole missään yhteydessä riidanalaiseen päätökseen.

219 Vaikka oletettaisiinkin, että komissio voi oikeuskäytännön mukaan vain todeta, että kyseisissä poikkeussäännöksissä tarkoitetut edellytykset täyttyvät (em. asia Belgia v. komissio, tuomio 18.5.1993), se ei ollut täyttänyt edes tätä vähimmäisvaatimusta. Tämän vuoksi riidanalainen päätös on Tanskan hallituksen mukaan kumottava perusteluvelvollisuuden laiminlyönnin vuoksi (asia C-360/92 P, Publishers Association v. komissio, tuomio 17.1.1995, Kok. 1995, s. I-23).

220 Komissio väittää, että perustamissopimuksen 190 artiklan mukainen yksittäisen toimenpiteen perusteluvelvollisuus riippuu yhtäältä kyseisen toimenpiteen luonteesta ja toisaalta siitä tilanteesta, jossa toimenpide on tehty (asia 13/72, Alankomaat v. komissio, tuomio 11.1.1973, Kok. 1973, s. 27, 11 kohta).

221 Komissio väittää riidanalaisen päätöksen luonteen osalta, että komission tehtävänä oli vain tarkistaa, täyttyivätkö direktiivin 10 a artiklassa tarkoitetut erityiset edellytykset. Tässä tilanteessa komissio olisi voinut vain todeta tarkistaneensa sen, että nämä edellytykset täyttyivät, kuten se oli tosiasiallisesti menetellytkin.

222 Sen tilanteen osalta, jossa riidanalainen päätös on tehty, komissio väittää, että koska kantajat olivat osallistuneet hyvin aktiivisesti hallinnolliseen menettelyyn, ne olivat täysin perillä kaikista niistä tosiasiallisista ja oikeudellisista syistä, joiden perusteella komissio katsoi tuen soveltuvan yhteismarkkinoille. Tästä syystä kantajien esittämät väitteet on hylättävä. Vastaaja viittaa tältä osin julkisasiamies Lenzin yhdistetyissä asioissa 62/87 ja 72/87, Exécutif régional wallon ja Glaverbel vastaan komissio, tuomio 8.3.1988 (Kok. 1988, s. 1573) antamaan ratkaisuehdotukseen. Vastaajan mukaan edellä mainitulla, asiassa Michel vastaan komissio annettuun tuomioon perustuvalla oikeuskäytännöllä ei ole merkitystä, koska kantajille tiedotettiin ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä kaikki ne tärkeät syyt, joiden perusteella komissio lopulta katsoi, että tuki soveltui yhteismarkkinoille.

223 Tanskan hallituksen esittämien väitteiden osalta komissio huomauttaa ensinnäkin, että sen käytäntöön kuuluu valtion tukiin liittyvissä asioissa lähettää asianomaiselle jäsenvaltiolle tiedottamistarkoituksessa kirje, joka sisältää jäljennöksen komission jäsenten kollegiona tekemästä päätöksestä. Lisäksi riidanalaisen päätöksen eli 18.5.1994 päivätyn kirjeen sanamuodosta käy komission mukaan ilmi, että

kysymyksessä on päätös. Toiseksi kirjeessä mainitaan sekä oikeudellinen perusta että päätöksen perusteina olevat edellytykset, toisin kuin Tanskan hallitus esittää. Kolmanneksi komissio ei voi kumota Tanskan hallituksen esittämää väitettä, jonka mukaan kapasiteetin vähentäminen oli ilmaistu epäyhtenäisesti tai ristiriitaisesti riidanalaisessa päätöksessä, sillä Tanskan hallitus ei ole tarkentanut esittämiään perusteluja tältä osin. Neljänneksi seitsemännen direktiivin 10 a artiklan perusteella tehty päätös oli luonteeltaan sellainen, että lyhyet perustelut olivat paikallaan, toisin kuin Tanskan hallitus väittää. Viidenneksi, vaikka oletettaisiinkin, että 18.5.1994 päivättyyn kirjeeseen sisältyisi tiettyjä edellytyksiä, joilla ei ole yhteyttä asiaan — mikä ei pidä paikkaansa —, tällä ei kuitenkaan vaikuteta kantajien oikeudellisesti suojattuihin intresseihin. Kuudenneksi päätöksessä mainittiin spill-over-kertomukset ainakin välillisesti, toisin kuin Tanskan hallitus väittää, ja ilmaistiin lisäksi, ettei laivatelakalle voida maksaa muuta tuotantotukea.

224 Komissio väittää, että seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 3 kohdalla ei lisätä mitään 10 a artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin edellytyksiin ja että 3 kohta on otettu direktiiviin, jotta selkeästi osoitettaisiin komissiolla olevan velvollisuus tarkistaa, että tuensaajina olevat telakat eivät yhtäkkiä myy aluksia markkinahintaa alhaisemmalla hinnalla.

225 Toisen erän maksutavan osalta komissio korostaa, että 21.3.1994 pidetyssä kokouksessa laaditun pöytäkirjan mukaan kantajat tiesivät, että tämä erä oli maksettu suljetuille tileille ennen 31.12.1993.

226 Väliintulija MTW korostaa, että riidanalaisessa päätöksessä on kysymys vain sellaisen valtion tuen toisesta erästä, jonka ensimmäinen erä oli jo hyväksytty ja jota koskeva päätös oli jo tehty saman ilmoituksen perusteella ja samassa tilanteessa. Koska komissio oli jo aikaisemmin 23.12.1992 tehdyllä päätöksellä tutkinut itse tuen ja antanut siihen luvan, se voi MTW:n mukaan tyytyä toteamaan riidanalaisessa päätöksessä, että ensimmäisessä päätöksessä olevia toisen erän vapauttamista koskevia muotosääntöjä oli noudatettu.

227 Ensiksikin komission edellytetään MTW:n mukaan esittävän yksityiskohtaisia perusteluja vain silloin, kun tällä viimeksi mainitulla päätöksellä mennään huomattavasti pidemmälle kuin ensimmäisellä (asia 73/74, Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique v. komissio, tuomio 26.11.1975, Kok. 1975, s. 1491, 31 kohta). Nyt esillä olevassa asiassa on sovellettava analogisesti sitä yhteisöjen tuomioistuimen omaksumaa sääntöä, jonka mukaan lyhyet perustelut riittävät siinä tapauksessa, että päätös on osa laajempaa päätöskokonaisuutta.

228 Toiseksi kantajat tunsivat riidanalaisen päätöksen asiayhteyden erittäin hyvin, koska he olivat MTW:n mukaan osallistuneet laajasti päätöksentekoa edeltävään menettelyyn ja koska he olivat saaneet käyttöönsä lähes kaikki asian kannalta merkitykselliset asiakirjat.

229 Kolmanneksi päätöksen perusteluihin ei saa sisältyä sellaisia luottamuksellisia seikkoja, joiden paljastaminen olisi komissiolle kuuluvan vaitiolovelvollisuuden vastaista. Komissio ei voi siis paljastaa sellaisia tietoja, jotka liittyvät muun muassa spill-over-kertomuksiin, tuen maksutapoihin tai väliintulijan telakkaa koskeviin investointihankkeisiin.

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

230 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 190 artiklassa määrätyissä perusteluissa on otettava huomioon kyseisen toimenpiteen luonne, ja perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti käytävä ilmi yhteisön toimielimen riidanalaisen toimenpiteen perustelut siten, että henkilöille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt ja että yhteisöjen tuomioistuimet voivat valvoa toimenpiteen laillisuutta. Yhteisön toimielimen ei tarvitse perusteluissaan esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia; tutkittaessa sitä, ovatko päätöksen perustelut perustamissopimuksen 190 artiklan mukaisia, on otettava huomioon päätöksen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt (asia C-56/93, Belgia v. komissio, tuomio 29.2.1996, Kok. 1996, s. I-723, 86 kohta ja siinä mainitut viittaukset).

231 Sen tilanteen osalta, jossa kyseinen päätös on tehty, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että kuten jo edellä 169 kohdassa on todettu, komission tehtäviin sen arvioidessa direktiivillä 92/68/ETY käyttöön otetun poikkeusjärjes-

telmän mukaisten toimintatukien soveltuvuutta yhteismarkkinoille kuuluu vain tarkistaa, että seitsemännen direktiivin 10 a artiklassa asetettuja edellytyksiä on noudatettu. Tässä tilanteessa oikeuskäytännöstä käy ilmi, että mitään muita kuin mainittujen edellytysten täyttymiseen liittyviä perusteluja ei tarvitse esittää (em. asia Belgia v. komissio, tuomio 18.5.1993, 36 kohta).

232 Ottaen huomioon lisäksi sen, että 10 a artiklaan sisältyvät edellytykset liittyvät tosiasioihin, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei komission ole tarpeen toistaa perusteluissaan kaikkia näitä edellytyksiä. On muistutettava, että perusteluvelvollisuuden täyttämistä arvioitaessa on otettava huomioon tapaukseen liittyvät olosuhteet ja etenkin toimenpiteen sisältö, esitettyjen perusteiden luonne ja se intressi, joka päätöksen kohteena olevalla eli Saksan hallituksella voi olla selvitysten saamiseen (asia C-303/88, Italia v. komissio, tuomio 21.3.1991, Kok. 1991, s. I-1433, 52 kohta).

233 Tässä suhteessa on korostettava riidanalaisesta päätöksestä ilmenevän, että sen jälkeen kun komissio oli saanut lopullisen sopimuksen ja MTW:n yksityistämistä koskevat lisätiedot, se oli voinut 23.12.1992 tehdyllä päätöksellään antaa luvan toimintatukien ensimmäisen erän maksamiseen. Sitten, saatuaan muita tietoja Saksan hallitukselta komissio pystyi tarkistamaan, että direktiivissä 92/68/ETY vaaditut erityiset tukiin sovellettavat edellytykset olivat täyttyneet, ja antamaan luvan toisen erän maksamiseen.

234 Komissio on riidanalaisessa päätöksessä erityisesti korostanut tuen toisen erän tarpeellisuutta ja viitannut tehtyihin MTW:n tulevaa kapasiteettia koskeviin selvityksiin. Riidanalaisessa päätöksessä on täsmennetty tämän kapasiteetin rajoittamista. Siinä edellytetään muun muassa, ettei 102 500 terästonnin enimmäistuotantoa ylitetä, että rakennusaltaan pituutta, joka alun perin oli 422 metriä, vähennetään 366 metriin ja että alun perin kahden laivan rakentamiseen suunniteltu allas hävitetään. Lisäksi riidanalaisen päätöksen mukaan komissio katsoi, että vaikka tekninen tutkimus osoittikin, että MTW:n rakentamiskapasiteetti vaivoin kykeni ylittämään Saksan hallituksen tälle telakalle antaman kapasiteetin (100 000 brt), valvontaa oli tarpeen jatkaa investointihankkeen toteuttamisen ajan, jotta voitaisiin varmistaa, että rakentamiskapasiteetille asetettua rajoitusta noudatetaan.

235 Riidanalaisesta päätöksestä käy ilmi, että komissio päätti olla vastustamatta tuen toisen erän maksamista, koska se luotti Saksan hallituksen antamiin vakuutuksiin, joiden mukaan se noudattaisi kapasiteettia koskevia rajoituksia ja velvollisuutta välttää sitä, että tuki jakautuisi muille telakoille.

236 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että tällaista, vaikkakin lyhyttä, perustelujen esitystapaa on pidettävä perustamissopimuksen 190 artiklassa tarkoitettuna riittävänä perusteluna ottaen huomioon edellä mainittu oikeuskäytäntö ja komission tehtävän rajoittuneisuus tällaisissa asioissa. Riidanalaiseen päätökseen sisältyy nimittäin tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskeva esitys, jolla on oleellinen merkitys päätöksen rakenteen kannalta.

237 Tätä päätelmää tukee se seikka, että riidanalainen päätös on tehty heti perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrätyn alustavan menettelyn päätyttyä.

238 Mainitussa artiklassa komissiota ei velvoiteta ottamaan ulkopuolisia mukaan hallinnolliseen menettelyyn. Vain perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn yhteydessä edellytetään, että komissio varaa mahdollisuuden huomautusten esittämiseen niille, joita asia koskee (em. asia Cook v. komissio, tuomion 22 kohta ja em. asia Matra v. komissio, tuomion 16 kohta). Komissio olisi siis voinut tehdä riidanalaisen päätöksen perustaen sen ainoastaan Saksan hallituksen kanssa käytyyn kirjeenvaihtoon, kuitenkin sillä varauksella, että sillä oli velvollisuus aloittaa mainittu menettely, mitä koskevaa kanneperustetta kantajat eivät kuitenkaan ole esittäneet. Tästä seuraa, että komissiolla ei periaatteessa ollut velvollisuutta ottaa erityisesti huomioon niitä intressejä, joita ulkopuolisella henkilöllä saattoi olla perusteluihin sisältyvien selvitysten suhteen.

239 Muilta osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantajilla on ollut mahdollisuus puolustaa oikeuksiaan ja kiistää riidanalaisen päätöksen lainmukaisuus, koska ne ovat tunteneet perusteellisesti asiaan liittyvät seikat. Kuten komissio perustellusti on huomauttanut, asiakirjoista käy ilmi, että kantajat ovat laajasti osallistuneet hallinnolliseen menettelyyn ja että niille näin tiedotettiin ainakin niistä

pääasiallisista tosiseikoista ja oikeudellisista seikoista, joiden perusteella komissio katsoi, että tuki soveltui yhteismarkkinoille. Kuten jo edellä 101 kohdassa todettiin, kantajat ovat osallistuneet useisiin kokouksiin ja ne ovat voineet tutustua useisiin asian käsittelyyn liittyviin asiakirjoihin. Kantajille on annettu yksityiskohtaiset vastaukset muun muassa MTW:n tulevaa kapasiteettia koskeviin kysymyksiin. Lisäksi sekä pöytäkirjoista että kantajien itsensä toimittamasta kirjeenvaihdosta käy selkeästi ilmi, että niillä on ollut erityisen laajat tiedot asiasta.

240 Kun edellä mainitut päätelmät otetaan huomioon kokonaisuudessaan, kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä.

Seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan d alakohdan rikkomista koskevan kanneperusteen toinen osa

241 Kantajat väittivät ensin, että komissio ei ollut seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan d alakohdan vastaisesti hankkinut itselleen tässä artiklassa vaadittuja spill-over-kertomuksia. Vastauksessaan kantajat väittivät vain, että komissio oli saanut ensimmäisen spill-over-kertomuksen vasta helmikuun 1993 lopussa.

242 Komissio toteaa saaneensa seitsemännen direktiivin 10 a artiklan 2 kohdan d alakohdassa tarkoitetut spill-over-kertomukset. Kanneperusteen toinen osa on komission mielestä tämän vuoksi hylättävä.

243 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että edellä 9 kohdassa mainitun 1.4.1993 annetun komission kertomuksen mukaan, komissio sai ensimmäisen spill-over-kertomuksen maaliskuun puolivälissä 1993 eli muutamia viikkoja määräajan päättymisen jälkeen. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan menettelysäännöksen rikkominen on kumoamisperuste ainoastaan siinä tapauksessa, että menettelyssä olisi voitu päätyä toisenlaiseen lopputulokseen, jos tätä säännönvastaisuutta ei olisi ollut (em. asia Belgia v. komissio, tuomio 21.3.1990 ja em. asiassa Distillers Company v. komissio annettu tuomio).

244 Koska kantajat eivät enää kiistä sitä, että muut spill-over-vuosikertomukset on seitsemännen direktiivin 10 a artiklan mukaisesti lähetetty komissiolle, ja koska kantajat eivät ole edes yrittäneet osoittaa, että hallinnollisessa menettelyssä olisi voitu päätyä toisenlaiseen lopputulokseen, jos komissio olisi saanut ensimmäisen kertomuksen ennen helmikuun 1993 loppua, kanneperusteen toinen osa on hylättävä perusteettomana. Tästä syystä ei myöskään ole määrättävä sellaisia kantajien vaatimia asian selvittämistoimia, jotka koskevat spill-over-kertomusten esittämistä.

245 Tästä seuraa, että oleellisten menettelymääräysten rikkomista koskeva kanneperuste on hylättävä.

"Kontradiktorisen periaatteen" tai "avoimuusperiaatteen" rikkomista koskeva kanneperuste

Asianosaisten esittämät perustelut

246 Tanskan hallitus muistuttaa, että komission edellytetään aloittavan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu kontradiktorinen menettely, jos se saman artiklan 3 kohdassa tarkoitetun alustavan tutkimuksen perusteella katsoo, että kyseinen tuki ei mahdollisesti sovellu yhteismarkkinoille. Tanskan hallitus päättelee tästä, että valtion tukiin liittyvän hallinnollisen menettelyn on oltava avointa niin suhteessa jäsenvaltioihin kuin muihinkin, joita asia koskee, mukaan lukien kilpailevat yritykset, joita asia saattaa koskea suoraan. Myös oikeuskäytännössä on Tanskan hallituksen mukaan asetettu ankara avoimuutta koskeva vaatimus (asia 730/79, Philip Morris Holland v. komissio, tuomio 17.9.1980, Kok. 1980, s. 2671; asia 84/82, Saksa v. komissio, tuomio 20.3.1984, Kok. 1984, s. 1451 ja asia C-301/87, Ranska v. komissio, tuomio 14.2.1990, Kok. 1990, s. I-307). Tanskan hallitus on istunnossa kiistänyt komission esittämän väitteen, jonka mukaan tätä kanneperustetta ei voitaisi tutkia, perustaen kiistämisensä yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-58/94, Alankomaat vastaan neuvosto 30.4.1996 antamaan tuomioon (Kok. 1996, s. I-2169, 20—22 kohta).

247 Avoimuusperiaate (tai kontradiktorinen periaate) edellyttää, että niillä, joita asia koskee, on mahdollisuus saada tietoonsa se tapa, jolla komissio käsittelee asiaa ja että niille varataan mahdollisuus mahdollisten tukihanketta koskevien huomautusten esittämiseen. Lisäksi se seikka, että komissiolle on valtion tukia koskevissa asioissa annettu erittäin merkittävä harkintavalta, on jo sinänsä sellainen syy, jonka perusteella on asetettava ankara avoimuutta koskeva vaatimus.

248 Nyt esillä olevassa tapauksessa komissio ei ollut Tanskan hallituksen mukaan kuitenkaan käsitellyt asiaa riittävän avoimesti täyttääkseen tämän vaatimuksen. Koska asia oli käsitelty lyhyen ajan kuluessa, niillä, joita asia koskee, oli ollut mahdollisuus saada käyttöönsä vain rajoitettu määrä tietoja, ja niiden mahdollisuudet seurata sitä tapaa, jolla komissio käsitteli asiaa, olivat erityisesti käsittelyn loppuvaiheessa rajalliset. Lisäksi toisen erän maksamisen hyväksyminen oli julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* (jäljempänä virallinen lehti) lähes kaksi kuukautta sen jälkeen, kun perustamissopimuksen 173 artiklan perusteella nostettavan kumoamiskanteen vireillepanolle määrätty määräaika oli päättynyt.

249 Komissio väittää, että nyt esillä oleva kanneperuste on jätettävä tutkimatta, koska kantajat eivät ole vedonneet siihen. Työjärjestyksen 116 artiklan 3 kohdan ja EY:n tuomioistuimen perussäännön 37 artiklan kolmannen kohdan ja 46 artiklan mukaan Tanskan hallitus ei väliintulijana voi vedota sellaisiin uusiin seikkoihin, jotka sisällöllisesti ovat uusia kanneperusteita (julkisasiamies Lagrangen ratkaisuehdotus asiassa 30/59, De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg v. korkea viranomainen, tuomio 23.2.1961, Kok. 1961, s. 1; julkisasiamies Darmonin ratkaisuehdotus asiassa 233/85, Bonino v. komissio, tuomio 12.2.1987, Kok. 1987, s. 739; asia C-155/91, komissio v. neuvosto, tuomio 17.3.1993, Kok. 1993, s. I-939, 24 kohta ja julkisasiamies Tesauron samassa asiassa antaman ratkaisuehdotuksen 13 kohta; em. asia CIRFS ym. v. komissio, tuomion 21 ja 22 kohta ja julkisasiamies Lenzin samassa asiassa antaman ratkaisuehdotuksen 48 kohta; sekä em. asia Matra v. komissio, tuomion 11 ja 12 kohta). Kanneperuste on komission mukaan joka tapauksessa sekä oikeudellisesti että tosiasiallisesti perusteeton.

250 Kun asiaa tarkastellaan oikeudelliselta kannalta, komission edellytetään ainoastaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisessa tutkimuksessa vaativan niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa. Perustamissopimuksen

93 artiklan 2 kohdassa määrätyn menettelyn tarkoituksena on se, että komissio saa täydelliset tiedot kaikista asiaa koskevista seikoista eikä se, että niillä, joita asia koskee, olisi tilaisuus valvoa komission tapaa käsitellä asiaa, kuten Tanskan hallitus näyttää esittävän.

251 Tosiasioiden osalta komissio oli keskustellut asiasta kantajien kanssa, ja näille oli kaikin mahdollisin tavoin toimitettu kaikki ne tiedot, joita komissio niin vuonna 1993 kuin vuonna 1994 oli tutkinnan yhteydessä kerännyt. Lisäksi jäsenvaltioille ilmoitettiin kokouksissa kaikista merkittävistä asian käsittelyyn liittyvistä seikoista.

252 Mitä tulee lopuksi siihen Tanskan hallituksen esittämään väitteeseen, joka koskee riidanalaisen päätöksen julkaisemisen myöhästymistä, komissio katsoo, että neljän kuukauden pituinen määräaika ei ole poikkeuksellinen eikä sitä voida pitää kohtuuttomana. Olipa miten tahansa, tällainen määräaika ei voinut vaikuttaa riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuteen.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

253 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa Tanskan hallituksen moittivan komissiota siitä, että tämä on rikkonut "avoimuusperiaatetta" siten, että niillä, joita asia koskee, oli ollut vain rajoitettu mahdollisuus saada käyttöönsä tietoja ja seurata sitä tapaa, jolla komissio käsitteli asiaa erityisesti sen viimeisessä vaiheessa.

254 Nyt esillä oleva kanneperuste hylätään perusteettomana ilman, että on syytä lausua sen tutkittavaksi ottamisesta.

255 Perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrätty tukien alustava tutkiminen, jonka tarkoituksena on vain se, että komissio muodostaa alustavan käsityksen

kyseisen tuen täydellisestä tai osittaisesta soveltuvuudesta yhteismarkkinoille, on erotettava perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta tutkimusvaiheesta (em. asia Matra v. komissio, tuomion 16 kohta ja em. asia Cook v. komissio, tuomion 22 kohta). Kuten edellä 238 kohdassa on jo muistutettu, perustamissopimuksessa määrätään, että komissiolla on vasta tässä viimeisessä tutkinnanvaiheessa — jonka tarkoituksena on taata se, että komissio saa täydellisen kokonaiskuvan kaikista asiaan liittyvistä seikoista — velvollisuus varata niille, joita asia koskee mahdollisuus huomautusten esittämiseen.

256 Jos jossakin asiassa on tarpeen aloittaa 93 artiklan 2 kohdassa määrätty menettely, komission on vaadittava niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa. Tämän tarkoituksena on kuitenkin vain se, että niiltä, joita asia koskee, saadaan kaikki sellaiset tiedot, jotka voivat auttaa komissiota sen tulevassa tehtävässä (asia 70/72, komissio v. Saksa, tuomio 12.7.1973, Kok. 1973, s. 813, 19 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa Saksa vastaan komissio 20.3.1984 antamassaan tuomiossa täsmentänyt (13 kohta), että mainitussa artiklassa määrätyn menettelyn avulla "muille jäsenvaltioille ja niille, joita asia koskee, taataan mahdollisuus tulla kuulluiksi ja — — komissiolle annetaan mahdollisuus saada täydellinen kokonaiskuva asiaan liittyvistä seikoista ennen kuin se tekee päätöksen".

257 Riidanalainen päätös on kuitenkin tehty perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrätyn alustavan tutkinnan päätyttyä. Oikeuskäytännöstä käy tältä osin ilmi (em. asia Saksa v. komissio, tuomio 20.3.1984, 13 kohta), että yksi 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun tutkimusvaiheen ja 93 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun alustavan vaiheen välisistä pääasiallisista eroista on se, että alustavassa vaiheessa komissiolla ei ole minkäänlaista velvollisuutta ennen päätöksen tekemistä vaatia niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksia.

258 Niin perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan rakenteesta kuin oikeuskäytännöstäkin seuraa, että komission ei edellytetty laajamittaisesti ottavan ulkopuolisia mukaan hallinnolliseen menettelyyn siten kuin Tanskan hallitus väittää.

259 On totta, että komissio tietyissä tapauksissa tutkimusmenettelyn alustavassa vaiheessa lähettää hallinnolliseen menettelyyn osallistuneille yrityksille asianomaisen jäsenvaltion komissiolle osoittamia huomautuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että komissiolla ei ole "avoimuusperiaatteen" perusteella velvollisuutta menetellä näin.

260 Joka tapauksessa on todettava, että kanneperuste ei ole tosiasioiden osalta perusteltu. Asiakirjoista käy ilmi, että kantajat ovat osallistuneet tiiviisti hallinnolliseen menettelyyn. Asiakirjat osoittavat, että kantajilla on ollut mahdollisuus tuoda näkemyksensä esille useissa kokouksissa. Komissio on myös tiedottanut laajasti kantajille asian käsittelyn yhteydessä ilmenneistä tärkeistä seikoista.

261 Ottaen huomioon nämä seikat ja sen, että virallisessa lehdessä tapahtuvalle julkaisemiselle asetettu määräaika ei voi vaikuttaa riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuteen, Tanskan hallituksen esittämä kanneperuste on hylättävä perusteettomana.

Komission päätöksentekomenettelyä säätelevien sääntöjen noudattamatta jättämistä koskeva kanneperuste

262 Tanskan hallitus kysyy, onko komissio noudattanut kollegiaaliperiaatetta riidanalaista päätöstä tehdessään, koska päätöksen on allekirjoittanut ainoastaan asiasta vastuussa ollut komission jäsen. Lisäksi Tanskan hallitus väittää, että riidanalaisessa päätöksessä on merkittävä muotovirhe, koska sitä ei ole saatettu todistusvoimaiseksi.

263 Tanskan hallitus on kuitenkin peruuttanut väitteensä saatuaan jäljennöksen komission 11.5.1994 pidetyn kokouksen pöytäkirjasta, koska pöytäkirjasta ilmeni, että komission jäsenten kollegio oli tehnyt riidanalaisen päätöksen tässä kokouksessa ja

että komission puheenjohtaja ja pääsihteeri olivat saattaneet tämän päätöksen todistusvoimaiseksi allekirjoituksillaan 18.5.1994.

264 Näissä olosuhteissa lausunnon antaminen tästä kanneperusteesta raukeaa.

265 Koska yhtäkään kantajien ja väliintulija Tanskan kuningaskunnan esittämistä kanneperusteista ei ole hyväksytty, kanne on hylättävä kokonaan perusteettomana.

266 Tästä seuraa, ettei ole tarpeen antaa ratkaisua väliintulija MTW:n esittämän sen väitteen osalta, joka koskee sitä, että riidanalaisen päätöksen kumoaminen loukkaa MTW:n perusteltua luottamusta.

Oikeudenkäyntikulut

267 Työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan perusteella asianosainen, joka on hävinnyt asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantajat ovat hävinneet asian ja komissio sekä väliintulija MTW ovat vaatineet oikeudenkäyntikulujensa korvaamista, kantajat on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

268 Työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan perusteella jäsenvaltiot, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat kuitenkin omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (laajennettu kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Kanne hylätään.

2) Kantajat velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien väliintulija MTW:lle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

3) Saksan liittotasavalta ja Tanskan kuningaskunta vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Briët Vesterdorf Lindh

Potocki Cooke

Julistettiin Luxemburgissa 22 päivänä lokakuuta 1996.

H. Jung B. Vesterdorf

kirjaaja jaoston puheenjohtaja